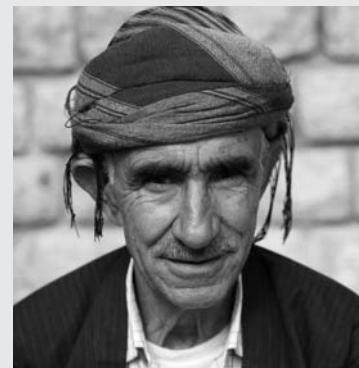

حقوق انکار شده: نقض حقوق اقلیت های قومی و مذهبی در ایران

© مرکز آشتی برای حفظ حقوق غیرنظامیان، مرکز حامیان حقوق بشر و گروه بین المللی حقوق اقلیت‌ها، مارس ۲۰۱۸.

این گزارش با حمایت اتحادیه اروپا تهیه شده است. مسئولیت محتویات این گزارش تنها بر عهده ناشران است و تحت هیچ شرایطی نمی‌تواند منعکس کننده نظرات اتحادیه اروپا باشد.

عکس جلد: یک مرد کرد در اورامان تخت، کردستان ایران.

Roberto Cornacchia / Alamy Stock Photo©

مرکز آشتی برای حفظ حقوق غیرنظامیان

مرکز آشتی برای حفظ حقوق غیرنظامیان، موسسه جدیدی برای توسعه «نظرارت شهروند محور» بر نقض قوانین بین المللی بشردوستانه و حقوق بشر جهت پاسخگو کردن قانونی و سیاسی افرادی است که مسئول چنین نقضی هستند. این موسسه همچنین برای توسعه حقوق غیرنظامیان تلاش می‌کند. مرکز آتش بس برای حفظ حقوق غیرنظامیان موسسه خیریه و شرکت تضامنی با مسئولیت محدود مطابق قانون انگلیس ثبت شده است؛ شماره ثبت خیریه: ۱۱۵۰۰۸۳، شماره ثبت شرکت: ۹۰۵۹۱۲۲.

مرکز حامیان حقوق بشر

مرکز حامیان حقوق بشر (CSHR) یک سازمان غیر دولتی است که در سال ۲۰۱۲ در بریتانیا تأسیس شده است. هدف اصلی CSHR با تکیه بر اصل حاکمیت قانون پیشرفت حقوق بشر در خاورمیانه، به ویژه ایران است.

گروه بین المللی حقوق اقلیت‌ها

MRG یک سازمان غیردولتی است که از حقوق اقلیت‌های قومی، مذهبی و زبانی و اقلیت‌های بومی در سراسر جهان حمایت می‌کند و همکاری و درک بین جوامع را ترویج می‌دهد. MRG با بیش از ۱۶۰ سازمان شریک در نزدیک به ۶۰ کشور کار می‌کند. مقام مشورتی در شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد (ECOSOC) و مقام ناظارتی در کمیسیون آفریقایی حقوق بشر و مردم آفریقا (ACHPR) دارد. MRG به عنوان یک موسسه خیریه و شرکت تضامنی با مسئولیت محدود تحت قانون انگلیس ثبت شده است. شماره ثبت خیریه: ۲۸۲۳۰۶، شماره ثبت شرکت: ۱۶۴۴۹۶۷.

طراح گزارش Staša Sukic

استفاده از موارد ذکر شده در این گزارش برای آموزش یا دیگر اهداف غیر تجاری، با ذکر مأخذ بلا مانع است. انتشار و تکثیر هر بخشی از گزارش جهت هر نوع هدف تجاری بدون اجازه قبلی صاحبان حق تالیف منوع است. تاریخ انتشار و چاپ مارس ۲۰۱۸ در بریتانیا.

فهرست مطالب

5	1 مقدمه
7	2 تاریخچه
9	3 معرفی اقلیت ها
12	4 چارچوب قانونی
15	5 نقض حقوق مدنی و سیاسی
15	دستگیری و بازداشت خودسرانه
18	اعدام ها
22	مین های زمینی
23	زبان مادری
25	آزادی مذهب
27	نفرت پراکنی
28	نمایندگی سیاسی
30	6 نقض حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
30	استانداردهای زندگی
31	بهداشت و درمان
33	آموزش
34	اسناد و دسترسی به خدمات
35	اشتغال
37	جابجایی بر اساس برنامه های توسعه
39	7 نتیجه گیری و توصیه ها

یافته های کلیدی

اقليت های قومی، از جمله عرب ها، ترک های آذربایجانی و بلوچها بر اساس هویت قومی خود مورد هدف قرار گرفته و از تحصیل، مراقبت های بهداشتی و سایر خدمات اساسی محروم شده اند. مناطق متعلق به اقلیت ها مانند خوزستان، کردستان و سیستان و بلوچستان توسعه نیافته باقی مانده اند، و نرخ فقر در این مناطق بالا و درصد برخورداری از بهداشت و سلامت پایین است. این نابرابری ها منجر به نارضایتی عمیق و ناخرسنی شهروندان شده که انعکاس آن در بازداشت هزاران نفر از تظاهر کنندگان مسالمت آمیز در منطقه نمایان است.

على رغم استقبال از بهبود حقوق اقلیت ها از زمان انتخاب حسن روحانی در سال ۲۰۱۳، امید به یک رویکرد مبتنی بر حقوق بیشتر و مبتنی بر حقوق اقلیت های قومی و مذهبی ایران هنوز به دست نیامده است. برای دستیابی به این هدف، مقامات ایرانی باید روند جامع تراصیلات را آغاز کنند: این روند باید شامل توسعه اقتصادی عادلانه و نمایندگی سیاسی برای اقلیت ها و همچنین لغو تمام محدودیت های حقوق مذهبی و فرهنگی آنها باشد.

على رغم اینکه نقض حقوق بشر توسط حکومت ایران به خوبی مستند شده است اما توجه کمتری به وضعیت خاص اقلیت های قومی و مذهبی شده است. از نفرت پراکنی، تهدید پلیس و مامورین امنیتی گرفته تا انکار حقوق بنیادین و فرصت ها، اقلیت ها در ایران به طور مرتب از دسترسی برابر به تحصیل، اشتغال و مشارکت سیاسی محروم می شوند.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران علاوه بر مذهب تشیع سایر فرق اسلامی و ادیان مسیحی، کلیمی و زرتشتی را به رسمیت می شناسد. این در حالی است که ادیان دیگر از جمله بهایی، صائبین مندایی و یارسانی در قانون اساسی به رسمیت شناخته نشده و حقوقی برای پیروان آن تضمین نشده است. اعضای اقلیت های مذهبی - به ویژه جامع بهائی ایران غبه واسطه اعتقادات خود، مورد ضرب و شتم، دستگیری و حتی اعدام قرار گرفته اند. آنها اغلب با اتهامات عام اخلال در نظم و اخلاق عمومی یا امنیت ملی مواجه شده که نتیجه آن دوره های طولانی مدت حبس و حتی حکم اعدام است.

مقدمه

اقلیت های قومی و مذهبی -از جمله ترک های آذربایجانی، کردها، بلوج ها، عرب ها، مسیحیان، بهائیان، زرتشتیان، یهودیان و دیگران- بخش مهمی از تاریخ پوی ملی ایران هستند. علیرغم تاریخچه های متنوع، اقلیت ها به طور کلی تجربه طولانی مدت از به حاشیه رانده شدن و انکار حقوق اساسی خود، که در بسیاری از موارد به زمان تشکیل دولت. ملت ایران بر می گردد، دارند. طی دهه ها، تحمیل هویت همگون ایرانی توسط حکومت که ریشه در زبان و فرهنگ فارسی و اسلام شیعه (بعد از انقلاب ۱۳۵۷) دارد، منجر به سرکوب زیان، ادیان و فرهنگ اقلیت ها و محروم کردن اقلیت های قومی و مذهبی از مشارکت در حیات عمومی و منتفع شدن از توسعه اقتصادی شده است.

اقلیت ها همچنان هدف دستگیری های خودسرانه هستند و در موارد غیرمعمول با اتهامات سیاسی و امنیتی زندانی شده و محکوم به اعدام می شوند. بسیاری از استان هایی که اقلیت های قومی در آن متمرکز هستند، فقیر و توسعه نیافته اند و در بعضی موارد هنوز آلوده به مین های زمینی و سایر بازمانده های جنگی هستند. اقلیت ها از پست های سطح بالای دولتی، قضائی و نظامی حذف می شوند و در صدد کمی از پست های ارشد و متوسط در بسیاری از حوزه های اشتغال را به خود تخصیص می دهند. در حالی که حمایت های اولیه برای سه ادیان اقلیت به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی وجود دارد، کسانی که دین خود را تغییر می دهند و همچنین پیروان ادیان به رسمیت شناخته نشده در معرض آزار و اذیت، دستگیری، نفرت پراکنی و حمله به مکان عبادتشان هستند.

حسن روحانی در مبارزات انتخاباتی خود در سال ۲۰۱۳ متعهد شد تا به تبعیض علیه اقلیت های قومی و مذهبی پایان دهد. برنامه ۱۰ نکته ای انتخاباتی او وعده هایی در مورد اقلیت ها، از جمله تعهدات برای افزایش مشارکت عمومی و اشتغال، معرفی آموزش زبان مادری در مدارس و دانشگاه ها، تضمین آزادی مذهب و اعتقادات و اولویت توسعه اقتصادی مرزها و مناطق حاشیه ای، را در بر می گرفت. روحانی با حمایت فراوان رای دهنگان اقلیت برنده انتخابات شد و در سال ۲۰۱۷ نیز مجددا انتخاب شد. علی رغم حصول پیشرفت های جزئی در برخی از مسائل از زمان روی کار آمدن دولت روحانی، مانند آموزش زبان و ادبیات اقلیت ها در دانشگاهها، تصویر کلی بیانگر آن است که وضعیت حقوق بشر اقلیت های قومی و مذهبی پیشرفت قابل توجهی نداشته است، زیرا برخی از فاحش ترین نقض ها همچنان ادامه داشته یا حتی افزایش نیز یافته اند.

می تواند ناشی از به حاشیه رانده شدن درازمدت و انکار حقوق بخش قابل توجهی از جمعیت کشور باشد.

این گزارش یک ارزیابی جامع از وضعیت حقوق بشر اقلیت های قومی و مذهبی در ایران از زمان انتخاب رئیس جمهور روحانی است و تقریباً پنج سال یعنی سال های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ را در بر می گیرد. این گزارش وضعیت اقلیت ها را از جنبه های حقوق مدنی، سیاسی و همچنین اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بررسی کرده و در پایان، پیشنهاداتی را برای بهبود احترام به حقوق اقلیت ها به دولت ایران توصیه می کند.

آغاز تظاهرات ملی در ایران که در تاریخ ۲۸ دسامبر ۲۰۱۷ آغاز شد، نشانگر نارضایتی بسیاری از ایرانیان از عدم پیشرفت در زمینه های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی بود. به علت نامیدی معترضین به سبب الگوهای تعیین آمین، تخریب محیط زیست و بی توجهی اقتصادی به مناطق اقلیت ها، اعتراضات در تعدادی از شهرهای بزرگ در استان هایی که بیشتر اقلیت ها در آن جا سکونت دارند، به طور قابل توجهی شدت گرفت. بسیاری از معترضین خواسته های مربوط به گروه قومی خود را بیان کرده و شعارهایی را به زبان خود (عربی، کردی، لری و بلوچی) فریاد زدند، و برخی از معترضان عرب به طور خاص خواستار حقوق قومی خود شدند. این تحولات یک تصویر واضح از تنش هایی است که

تاریخچه

در همسایگی با آذربایجان، ترکمنستان، ارمنستان، افغانستان، پاکستان، ترکیه و عراق، ایران از جهت تنوع گروههای قومی و مذهبی، کشوری بسیار غنی محسوب شده که حضور برخی از این گروهها در منطقه به هزاران سال قبل بر می‌گردد. در حالی که بسیاری از گروه‌ها به لحاظ تاریخی از نفوذ منطقه‌ای و حتی خودمختاری برخوردار بودند، تاریخ اخیر آنها با تلاش‌های دولت مرکزی به منظور تحمیل هویت یکپارچه ایرانی که ریشه در فرهنگ فارسی و از زمان انقلاب ۱۳۵۷ اسلام شیعه غدارد، شکل گرفته است. مرکزگرایی حکومت ایران از طریق جذب عمده فرهنگ و زبان‌های اقلیت، سرکوب تقاضاهای منطقه‌ای برای خودگردانی و دوره‌های درگیری‌های مسلحه در طول سال‌ها ظاهر شده است.

فارسی تغییر پیدا کرد.⁴ رضا شاه همچنین پوشیدن لباس اروپایی را
اجباری و استفاده از لباس‌های ایرانی سنتی و اسلامی را منع کرد.⁵
این سیاست‌های یکسان سازی همراه با اسکان اجباری افراد نیمه
عشایر و به اطاعت و داشتن رهبران قبیله‌ای بود.⁶ مناطقی که
خودمختاری نسبی داشتند مانند خوزستان با اکثریت عرب و
بلوچستان تحت کنترل دولت مرکزی قرار گرفتند.⁷

در سال ۱۹۴۱ و در اواسط جنگ جهانی دوم، بریتانیا و شوروی، برای
اطمینان از کنترل میدان‌های نفتی ایران برای استفاده در جنگ، رضا
شاه را مجبور به کناره گیری کردند. پسر جوان او، محمدرضا پهلوی،
سلطنت را به دست گرفت و سرکوب اقلیت‌های قومی به طور موقت
کاهش یافت.⁸ پایان جنگ جهانی دوم شاهد دو تلاش کوتاه مدت
گروه‌های قومی ایرانی در حوزه خودگردانی منطقه‌ای با حمایت اتحاد

در اواخر قرن بیستم، موزاییک قومی و مذهبی ایران توسط سلسله
قاجار به طور نیم بند بهم وصل شده بود، اما نفوذ حکومت در خارج از
شهرهای بزرگ بسیار کم رنگ بود. در نتیجه، قدرت‌های محلی امکان
اعمال نفوذ اولیه را بر گروه‌های قومی واقع در مناطق دورافتاده ایران
داشتند.² اگرچه در سال ۱۹۲۶ وقتی رضا شاه به عنوان نخستین
پادشاه پهلوی به قدرت رسید، وضعیت به طور چشمگیری عوض شد.
پس از تشکیل سلسله پهلوی، رضا شاه یک پروژه گسترده برای ساختن
دولت-ملت ایجاد کرد که در پی انحلال وابستگی‌های قومی و قبیله‌ای
به نفع هویت ملی یکپارچه و مدرن ایرانی بود. فارسی زبان رسمی
کشور شد و مدارس و مجله‌هایی که به زبان‌های عربی، کردی، ترکی و
دیگر زبانهای غیر فارسی درس می‌دادند، یا مطلب منتشر می‌کردند،
بسته شدند.³ والدین مجبور شدند نام‌های فارسی برای فرزندان خود
انتخاب کنند و نام مکان‌های جغرافیایی در زبان‌های محلی به زبان

در نتیجه از زمان انقلاب اسلامی تنش میان دولت و گروه های مختلف قومی ایران وجود دارد، چرا که تلاش اقلیت ها برای دستیابی به حقوق بیشتر و حتی استقلال به طور عمدۀ با خشونت و سرکوب مواجه شده است. به عنوان مثال، کردستان طی دهه ها شاهد درگیری هایی بین حکومت و گروه های مسلح کرد از جمله کومله و حزب دمکرات کردستان ایران (PDKI)، بوده است، اگرچه در حال حاضر تا حد زیادی گروه های کرد از مبارزه مسلحانه دست برداشته اند. با عرب ها که در نزدیکی مرز عراق زندگی می کنند همیشه با سوء ظن شدید برخورد شده است و در طول جنگ ایران و عراق در سال های ۱۹۸۰-۱۹۸۸ حکومت به آنها اتهام همکاری با دشمن زده بود.¹⁴ استان سیستان و بلوچستان نیز محل ناآرامی ها و مقاومت بوده است که بعد از تشکیل جندلله و سایر گروه ها مسلح، این ناآرامی ها در چندین مورد به خشونت کشیده شده است. عملیات دولت علیه گروه های مسلح مخالف اغلب همراه با ترور فعالان سیاسی و دستگیری های گسترده و زندانی کردن مدافعان حقوق بشر طرفدار صلح بوده است.

در جریان دوره ریاست جمهوری محمد خاتمی از این طرح کلی سرکوب کاسته شد (۱۹۹۷-۲۰۰۶). بسیاری از اقلیت ها، از جمله عرب ها و بلوج ها، پشتیبانی گسترده ای از انتخابات خاتمی داشتند. پس از انتخاب شدن به سمت ریاست جمهوری، خاتمی زمینه برخی از آزادی های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را برای اقلیت ها فراهم کرد، و اجازه داد که انتشارات به زبان اقلیت ها به طور مختصر به شکوفایی برسد.¹⁵ وی همچنین برای اولین بار یک فرماندار کرد در استان کردستان منصوب کرد. با این حال، در دوران ریاست جمهوری محمود احمدی نژاد (۲۰۰۶-۲۰۱۳) بسیاری از این پیشرفت ها تغییر پیدا کرد و او به سرکوب زبان اقلیت ها، سرکوب های نظامی در بلوچستان و کردستان و آزار و اذیت مدافعان حقوق اقلیت ها ادامه داد.¹⁶

جماهیر شوروی بود. ترک های آذربایجانی در دسامبر ۱۹۴۶ یک کشور مستقل در آذربایجان ایران تأسیس کردند، در حالی که کردها جمهوری کردی مهاباد را در ماه ژانویه ۱۹۴۵ اعلام کردند. دولت های جدید خود مختار، به ترتیب آموزش به زبان ترکی و کردی را معرفی کردند. با این وجود، پس از خروج اتحاد جماهیر شوروی از ایران در سال ۱۹۴۵، دولت مرکزی توانست کنترل خود را در هر دو منطقه دوباره به دست آورد، و به تجربه استقلال کوتاه مدت آنها پایان داده و رهبران آنها را به سختی مجازات کند.⁹

در سال های بعد، محمدرضا پهلوی قدرت خود را ثبت کرد و کمپین پارسی سازی که توسط پدرش آغاز شده بود را از سر گرفت.¹⁰ پلیس مخفی ساواک در سرکوب خواست اقلیت ها برای شناسایی بیشتر کمک می کرد.¹¹ با این وجود، سازماندهی سیاسی همچنان ادامه داشت و دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۷۰ شاهد ظهور احزاب مختلف قومی جدایی طلب، به ویژه جبهه آزادی اهواز بود.¹²

در سال های ۱۹۷۸-۱۹۷۹ اعتراضات مردمی گسترده علیه تمایلات غربگرا و سکولار پهلوی، منجر به سرنگونی محمد رضا شاه و تولد جمهوری اسلامی ایران تحت رهبری آیت الله خمینی شد. بسیاری از اقلیت های قومی از انقلاب حمایت کرده و انتظار داشتند که تغییر رژیم منجر به احترام بیشتر به حقوق و آرمان های آنها شود.¹³ با این حال، به زودی مشخص شد که خمینی قصد ندارد استقلال بیشتری به اقلیت های ایران اعطا کند. ناآرامی در کردستان، خوزستان، و در ترکمنستان در شمال شرقی رخ داد که با اقدام نظامی قاطع از طرف دولت جدید ایران مواجه شد. در سالهای پس از آن، جمهوری اسلامی به دنبال تثبیت هویت جدید شیعه و اسلامی با هر گونه احساسات قومی . ملی گرایانه برخورد کرده، که منجر به سرکوب زبان اقلیت ها و آزادی های فرهنگی شده است.

۳

معرفی اقلیت‌ها

داده‌های جمعیت شناسی قابل اطمینان در مورد اقلیت‌ها در ایران وجود ندارد چراکه دولت اطلاعات آمارگیری‌های دولتی بر اساس گروه‌های قومی را منتشر نمی‌کند و همچنین اطلاعات آماری در خصوص ادیان به رسمیت شناخته نشده جمع آوری نمی‌شود. با این حال اغلب تصور می‌شود که اقلیت‌های قومی و مذهبی تقریباً نیمی از جمعیت ایران را تشکیل می‌دهند. این بخش از گزارش در برگیرنده اطلاعات ابتدایی در مورد برخی از اقلیت‌های قومی و مذهبی ایران است. باایستی این امر مهم را در نظر داشت که بسیاری از گروه‌های قومی و مذهبی در ایران ترجیح می‌دهند خود را اقلیت ندانند چرا که نمی‌خواهند کمتر ایرانی یا جدایی طلب معرفی شوند.

شیعه هستند. با این حال، به عنوان کسانی که به ترکی آذربایجانی صحبت می‌کنند دائمًا از عدم شناخت حقوق زبانی خود شکایت دارند. بهائیان بزرگترین اقلیت غیرمسلمان در ایران هستند و جمعیت آنها در کشور حدود ۳۰۰ هزار نفر است.²¹ دیانت بهائی در اواسط ۱۸۰۰ در ایران تأسیس شد و خود را یک دیانت جدید در ادامه ادیان الهی و دیگر ادیان قبل از خود می‌داند. پیروان دیانت بهائی به مدت طولانی توسط روحانیان مرتد نامیده شده اند و آزار و اذیت آنها پس از انقلاب ایران در سال ۱۳۶۷ به عنوان یک سیاست دولتی محسوب می‌شود.

بلوچ‌ها یک گروه قومی در سراسر ایران، پاکستان و افغانستان هستند. جمعیت بلوچ‌ها در ایران تقریباً بین ۲ تا ۳ میلیون نفر است.²² اکثر ساکنان استان سیستان و بلوچستان هستند که فقیرترین و توسعه

عرب‌ها به طور عمده در خوزستان که در جنوب غربی ایران واقع شده و از غرب هم مرز با عراق و از جنوب منتهی به خلیج فارس است، زندگی می‌کنند.¹⁸ آنها این منطقه را اهواز نامیده و خود را اهوازی یا عرب اهوازی معرفی می‌کنند. برآورد میزان جمعیت عرب در ایران امروز ۶ میلیون نفر است.¹⁹ اکثر آنها مسلمان شیعه هستند، اگرچه اقلیت قابل توجهی سنی هستند که در نتیجه در معرض آسیب‌های تبعیض آمیز بر اساس قومیت و مذهب قرار دارند.

ترک‌های آذربایجانی (همچنین به عنوان آذربایجانی‌ها، ترک و یا آذری نامیده می‌شوند) بزرگترین اقلیت قومی ایران هستند و تعداد آنها حدود ۱۶ میلیون نفر است.²⁰ آنها بیشتر در شمال و شمال غربی ایران، در استانهای آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، اردبیل و زنجان سکونت دارند. بیشتر آنها مانند اکثریت فارس جمعیت ایران، مسلمان

خوزستان در نزدیکی مرز عراق زندگی می کنند، جایی که آنها به رودخانه کارون برای انجام مراسم غسل تعمید تکیه می کنند.

صوفی ها پیروان یک سنت عرفانی در اسلام هستند. کسانی که در ایران هستند گروههای مختلف از جمله نعمت اللهی گتابادی و نقش بندی را در بر می گیرند. بسیاری از این گروهها به عنوان مسلمان دوازده امامی، دین رسمی کشور شناسایی می شوند. اگرچه غالباً مقامات دولتی شیعه، صوفی را یک انحراف از اسلام می دانند. آمار دقیقی در مورد تعداد صوفیان در ایران وجود ندارد، هرچند برخی تعداد آنها را چند میلیون برآورد می کنند.²⁸

یارسانی (گاهی اوقات به عنوان اهل حق یا کاکه ای معرفی می شود) پیروان یک مذهب سینکریتی است که قدمت آن به قرن چهاردهم بر می گردد. آنها عمدتاً در کرمانشاه و سایر استان های کردی ایران هستند. دولت یارسانی را به رسمیت نمی شناسد و برخی از فرقه های آن را فرقه ظاله معرفی می کند. در نتیجه حکومت یارسانی را به عنوان مسلمان طبقه بندی می کند، و این استراتژی است که بعضی از پیروان این مذهب نیز آن را برای جلوگیری از تبعیض اتخاذ می کنند. با این حال، یارسانی ها پیروان یک مذهب متمایز بوده و طبق برخی آمارها حدود یک میلیون نفر در ایران هستند.²⁹ تقریباً همه یارسانی ها کرد هستند و از این رو هم بر اساس مذهب و هم قومیت مورد تبعیض واقع می شوند.

زرتشیان با توجه به سرشماری سال ۲۰۱۱، ۲۶۲۷۱ نفر هستند³⁰ و بیشتر در استان های یزد، کرمان و آذربایجان غربی زندگی می کنند، اما جمعیت قابل توجهی هم در شهرهای شیراز و تهران ساکن هستند. آنها پیروان یکی از قدیمی ترین ادیان الهی در جهان هستند که از ایران باستان شروع شده است. نام این مذهب برگفته از بیانگزار آن، زرتشت است.

نیافرته ترین استان کشور است. زبان آنها بلوچی است و اکثر بلوچ ها مسلمان اهل سنت هستند و از این رو با تبعیض بر اساس مذهب نیز مواجه هستند.

مسيحيان در ايران شامل ارمنی ها، که بزرگترین گروه مسيحی در ايران بوده که حضور آنها به قرن چهار برابر می گردد، و چالدو آشوریان که یکی از قدیمی ترین گروه های مهاجر در ايران هستند، می شود. به علاوه تعداد زیادی پروتستان و انجیلی هم در ايران زندگی می کنند که بسیاری از آنها کسانی هستند که دین خود را تغییر داده اند و از این رو به شدت توسط حکومت مورد آزار و اذیت قرار می گیرند. براساس نتایج سرشماری دولتی سال ۲۰۱۱، که فقط ارمنی ها و چالدو آشوریان را در بر می گیرد، ۱۱۷۷۰۴ مسيحي در اiran وجود دارند، هرچند منابع دیگر برآورده نزدیک به ۳۰۰۰۰ نفر را نشان می دهند. تعداد کسانی که به مسيحيت گرويده اند بین ۵۵۰۰۰ تا ۶۰۰۰۰ نفر تخمین زده می شود.²⁴ تعدادی زیادی از مسيحيان در شهرهای تهران و اصفهان مرکز هستند.

يهوديان بر طبق سرشماری سال ۲۰۱۱، ۸۷۶۵ نفر در اiran هستند، اگرچه بعضی گروه ها برآورده های بيشتری می کنند.²⁵ اکثر يهوديان ايراني در تهران زندگی می کنند، اگرچه در شيراز، اصفهان و دیگر شهرهای بزرگ نیز هستند.

کردها در شمال غربی اiran در استان کردستان، آذربایجان غربی، کرمانشاه و ایلام مرکز هستند. تعداد آنها بین ۸ تا ۱۰ میلیون نفر تخمین زده می شود.²⁶ از اوپل قرن بیستم زیست سنتی کردها همواره به علت نظامی سازی مناطق آنها با تهدید و خطر مواجه بوده است. اکثر آنها مسلمانان اهل سنت هستند و بنابراین هم با تبعیض بر اساس قومیت و هم مذهب مواجه هستند.

صابئيان-مندائيان پیروان یک مذهب خدایی قبل از مسيحيت بر اساس تعاليم جان باپتيست هستند. تعداد آنها بین ۶۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ در اiran است.²⁷ اکثر آنها در استان

4

چارچوب قانونی

نظام قانونی ایران با به رسمیت شناختن شیعه اسلام به عنوان دین رسمی کشور، زمینه تبعیض علیه غیر مسلمانان در زمینه های مختلف از جمله آزادی عبادت، ارث و مجازات های قانونی را تقویت می کند. در حالیکه این مساله پیروان ادیان به رسمیت شناخته شده مسیحیت، یهودیت و زرتشتی را نیز تحت تأثیر قرار می دهد، اما تاثیر ویژه آن بر ادیان به رسمیت شناخته نشده است. این تبعیضات در حالی صورت می گیرد که ایران عضو تعدادی از معاهدات بین المللی و کنوانسیون هایی است که متناسب برابری و عدم تبعیض هستند.

قانون اساسی

به عنوان مثال، مطابق ماده ۱۲ قانون اساسی مذاهب دیگر اسلامی از جمله چهار فرقه اهل سنت دارای احترام کامل می باشد و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در هر منطقه ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراهای بر طبق آن مذهب خواهد بود. مطابق اصل ۱۳ قانون اساسی ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آین خود عمل می کنند و طبق اصل ۵۴ هرگروه در مجلس نماینده ای خواهد داشت. با این حال مهم است که توجه داشته باشیم که براساس اصل ۱۳ قانون اساسی تنها سه گروه مذکور اقلیت های مذهبی شناخته شده هستند که این امر نشان می دهد که پیروان ادیان دیگر (مانند بهائیان، یارسانی ها و مندایی ها) از حقوق مشابهی برخوردار نیستند.

قانون اساسی ایران در سال ۱۳۶۷ (اصلاح شده در سال ۱۳۵۷) کشور را جمهوری اسلامی اعلام کرده و شیعه اثنی عشری را به عنوان مذهب رسمی معرفی می کند. این چارچوب یک نظام حکومت دینی را بر مبنای اصل ولایت فقیه تعیین می کند که در آن رهبر قدرت کامل داشته و حرف نهایی را می زند. بر اساس قانون اساسی، رئیس جمهور باید به دین رسمی اعتقاد داشته باشد. با این وجود، قانون اساسی حمایت هایی برای اقلیت های مذهبی به رسمیت شناخته شده و قومی قابل شده و در برگیرنده تضمین هایی بر عدم تبعیض است. با این حال، حقوق مندرج در این قانون از جامعیت برخوردار نیستند و با محدودیت هایی از جمله محدودیت های موجود در قانون اساسی مواجه هستند.

قوانين داخلی

بسیاری از قوانین داخلی ایران بین مسلمانان و غیر مسلمانان تفاوت می گذارد. به عنوان مثال، ماده ۸۸۱ قانون مدنی غیر مسلمانان از مسلمانان ارث نمی برند. با این حال، اگر یک غیر مسلمان یک وارث مسلمان داشته باشد، او همه ارث از جمله سهم هر وارث غیر مسلمان را از آن خود می کند. قانون مجازات اسلامی نیز مجازات های مختلف را بسته به دین مرتكب و یا قربانی برای برخی از جرائم تجویز می کند. به عنوان مثال، قانون مجازات ۱۰۰ ضریبه شلاق را برای رابطه نامشروع معین می کند، اما اگر طرف مرد، یک غیر مسلمان باشد، مجازات او مرگ است.^{۳۱} به همین ترتیب، یک مرد غیر مسلمان در رابطه همجنسگرایی بدون دخول محکوم به اعدام است، در حالی که مجازات یک مرد مسلمان شلاق است.^{۳۲} مجازات قتل طبق قانون مجازات اسلامی قصاص است که به خانواده مقتول اجازه کشتن قاتل را می دهد. اگرچه نفس قصاص مورد اعتراض مدافعان حقوق بشر است، اجرای آن نیز بر اساس مذهب و عقیده تبعیض آمیز است. از جمله اگر یک مسلمان عضو یک اقلیت دینی را عمدتاً به قل برساند قصاص نمی شود و فقط به پرداخت دیه و شاید چند سال حبس محکوم شود. اما در صورتی که یک فرد مسلمان کشته شود و خانواده او درخواست قصاص کنند حتیماً قاتل اعدام خواهد شد.^{۳۳}

منشور حقوق شهروندی

در ۱۹ دسامبر سال ۲۰۱۵، رئیس جمهور روحانی، در راستای تحقق وعده ای که طی کمپین سال ۲۰۱۳ خود به رای دهنگان داده بود، منشور حقوق شهروندی را مطرح کرد. این منشور یک قانون نیست، بلکه یک اعلامیه در

ماده ۱۶ زبان فارسی را به عنوان زبان رسمی معرفی می کند، اما اجازه استفاده از «زبان های منطقه ای و قبیله ای را در مطبوعات و رسانه های جمعی و همچنین برای تدریس ادبیات آنها در مدارس» می دهد. ادبیات این اصل در واقع مواردی را که در آن زبان های دیگر غیر از فارسی می تواند مورد استفاده قرار گیرد، محدود می کند و حق فرزندان اقلیت های قومی برای تحصیل به زبان مادری خود را تضمین نمی کند. بر اساس اصل ۱۹ مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشد از حقوق مساوی برخوردارند و «رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود». به طور مشخص، این قانون مذهب را مبنای ممنوعیت رفتار نابرابر بر نشمرده است. با این وجود اصل ۲۳ تحقیق درباره باورها و اظهارات افراد را ممنوع کرده و مقرر می دارد «هیچ کس را نمی توان به صرف داشتن عقیده ای مورد تعرض و مواخذه قرار داد.»

در چندین مورد دیگر، حقوق مندرج در قانون اساسی مشروط به مقاهم و مقرراتی عام شده که راه را برای انکار این حقوق باز می گذارد. به عنوان مثال، در حالی که اصل ۱۴ از مسلمانان می خواهد نسبت به افراد غیر مسلمان با اخلاق حسن و قسط و عدل اسلامی عمل نمایند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند، اما این امر مشروط است به اینکه «آن افراد بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند». به همین ترتیب، طبق اصل ۲۵ «احزاب، جمیعت ها، انجمن های سیاسی و صنفی و انجمن های اسلامی یا اقلیتها دینی به رسالت شناخته شده آزادند، مشروط به این که اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهور اسلامی را نقض نکنند.».

چارچوب قانونی بین المللی

ایران عضو میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR) و میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (CESCR)، کنوانسیون بین المللی لغو همه موارد تبعیض نژادی (CERD)، کنوانسیون حقوق کودک (CRC) و کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت (CRPD) است. ایران اخیراً با روند بررسی دوره‌ای جهانی و مکانیسم‌های کنوانسیون‌های سازمان ملل همکاری کرده است. با این حال ایران از سال ۲۰۰۶ به گزارشگران ویژه سازمان ملل متحد اجازه ورود به ایران را نداده است. ده گزارش گر سازمان ملل متحد از جمله گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران جوابی درخصوص درخواست‌های دیدار خود از کشور دریافت نکرده‌اند. با این حال در سال ۲۰۱۶ ایران اعلام کرد که گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد اقدامات یکجانبه اجباری را برای بازدید از کشور و بررسی اثر تحریم‌های بین المللی دعوت کرده است. ایران همچنان گزارشگران ویژه در مورد حق غذا و سلامت را به ایران دعوت کرده است. تاکنون هیچ یک از آنها در خصوص شرایط بازدیدشان با ایران به توافق نرسیده‌اند.

برگیرنده سیاست‌های اجرایی دولت است. این منشور ۱۲۰ ماده‌ای در چندین مورد به حقوق اقلیت‌ها اشاره می‌کند. به عنوان مثال وفق ماده ۱۰ توهین، تحقیر یا ایجاد تنفر نسبت به قومیتها و پیروان ادیان و مذاهب و گروههای مختلف اجتماعی و سیاسی، ممنوع است. مطابق ماده ۹۵ «تنوع و تفاوت‌های فرهنگی مردم ایران به عنوان بخشی از میراث فرهنگی در چارچوب هویت ملی مورد احترام است. وفق ماده ۱۰۱ «شهروندان از حق یادگیری و استفاده و تدریس زبان و گویش محلی خود برخوردارند».

اگرچه بسیاری از مواد منشور همان مواردی است که در قانون اساسی آمده است، برای برخی از مقاد آن مشابهی در قوانین فعلی وجود ندارد. از آنجایی که منشور به عنوان یک لایحه به مجلس ارائه نشده است، در واقع قانونی لازم الاجرا نیست. در تاریخ ۲۴ نوامبر ۲۰۱۷، شهیندخت مولاوردی، دستیار ویژه روحانی برای حقوق شهروندی که متهم به ایجاد یک اداره برای اجرای منشور بود، اظهار داشت که نیازی نبود که منشور تبدیل به قانون شود زیرا تمام اصول آن در قانون اساسی آمده است.³⁴

نقض حقوق مدنی و سیاسی

به وضوح مشخص است که دولت ایران مخالفان خود را تحمل نمی کند و به طور مرتب فعالان حقوق بشر و افرادی را که مشغول فعالیت های صلح آمیز هستند دستگیر و محکوم می کند. در نتیجه، صدھا زندانی سیاسی، بازداشتگاه های ایران را پر کرده اند و اقلیت ها، بخش زیادی از افرادی که به دلایل سیاسی بازداشت شده اند را تشکیل می دهند. با وجود ادعای روحانی نسبت به توجه به حقوق اقلیت ها، پیشرفت های قابل توجهی در رابطه با دستگیری خودسرانه فعالان اقلیت از سال ۲۰۱۳ به چشم نمی خورد، برخی گروه ها ادعا می کنند که بازداشت و اعدام اقلیت ها در چند سال گذشته افزایش نیز یافته است.

دستگیری خودسرانه و زندان

به دست آوردن اطلاعات دقیق در مورد زندانیان در ایران به علت نداشتن آمار صحیح در این زمینه و سرکوب گروه های نظارتی مستقل در کشور، دشوار است. با این حال، اطلس زندان ایران، یک پایگاه داده ها که توسط سازمان غیر انتفاعی اتحاد برای ایران راه اندازی شده، اطلاعاتی در مورد زندانیان سیاسی که براساس نژاد و مذهب تقسیم شده اند را جمع آوری می کند. تاریخ ۲۱ ژانویه ۲۰۱۸، پایگاه اطلاعاتی IPA نشان می دهد که حداقل ۵۶۷ زندانی سیاسی در ایران بازداشت شده اند. ارقام موجود در مورد اقوام نشان می دهد که حداقل ۷۵٪ از آنها اقلیت های قومی بوده و کردها بزرگترین گروه هستند (شکل ۱). اگرچه تقسیم داده ها بر اساس دین کامل نشده است، سنی ها اکثریت زندانیانی را تشکیل می دهند که وابستگی مذهبی آنها شناخته شده بود (شکل ۲).

در بسیاری از موارد، اقلیت های قومی و مذهبی در ارتباط با فعالیت های مسالمت آمیز از جمله حمایت از آزادی های زبانی، سازماندهی یا شرکت در تظاهرات صلح آمیز، وابستگی به احزاب مخالف، مبارزه با تخریب محیط زیست در مناطق خود، یا شرکت در مراسم فرهنگی و مذهبی به طور خودسرانه دستگیر یا بازداشت شده اند. در خصوص اقلیت ها، ساده ترین اشکال فعالیت های قومی غالباً توسط مقامات به عنوان تهدیدی علیه امنیت ملی و یا جدایی طلبی تلقی می شود. به عنوان مثال، عرب ها برای بیان هویت قومی خود از طریق شعر عربی و پوشیدن لباس های سنتی مورد هدف قرار گرفته و کردها صرفاً به علت عضویت در احزاب سیاسی بازداشت می شوند.^{۳۶}

پروفایل: علی کعب عمری، فعال محیط زیست عرب بازداشت شده

از اینستاگرام پاک کرد چون حکومت خیلی در این مورد حساسیت دارد.

سامورین بدون اخطار روز هشتم فوریه به خانه علی حمله کردند. تمام خانه را گشتند، کامپیوترها، کتاب ها و موبایل علی را ضبط کردند. می خواستند علی را با خود ببرند اما خانواده اعتراض کردند و علی نیز مقاومت کرد، سامورین متولی به خشونت شدند و بازوی علی را مقابل چشمان خانواده شکستند و او را با زور برند.³⁷

خانواده او فقط می خواهند بدانند او کجا هست و چه کار می کند و اتهامش چیست، ولی هیچکس جوابی نمی دهد و آنها نگرانند که او ممکن است شکنجه شده باشد».

کعب عمری برای مدتی در فضاهای مجازی فعالیت هایی در انتقاد از سیاست های حکومت در مورد آبرسانی، آلودگی هوای خوزستان و دخالت ایران در سوریه داشت. قبل از دستگیری، او به وزارت اطلاعات احضار و مورد بازجویی قرار گرفت. در مصاحبه ای با سازمان حقوق پسر عمومی او گفت:

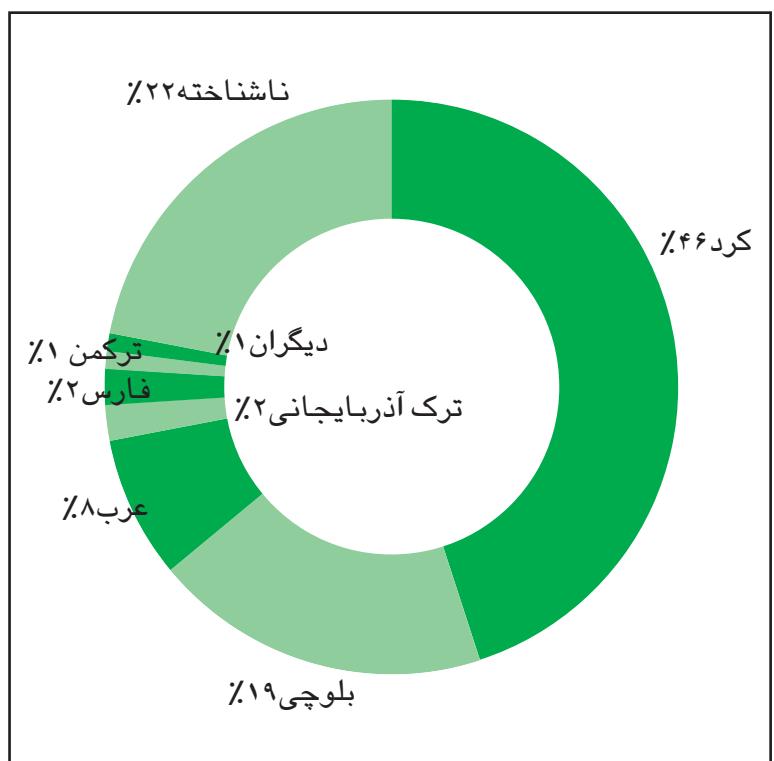
«علی را که احضار کردند رفت و به او گفتند چرا لباس سنتی عربی در تظاهرات رود کارون پوشیده و پلاکار با نوشته عربی در دست داشته است.

می خواستند او را بترسانند تا دیگر در تظاهرات شرکت نکند. در حقیقت علی خیلی محظوظ بود و حتی عکس های خودش بالباس سنتی عربی را

شکل ۱: زندانیان سیاسی بر اساس قومیت، ژانویه ۲۰۱۸

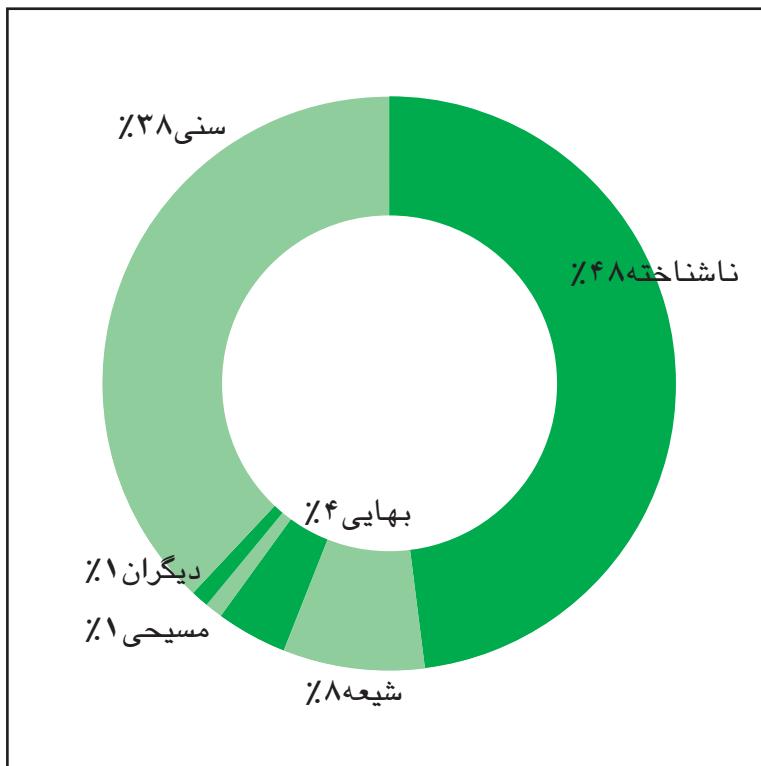
لازم به ذکر است که بیش از نیمی از زندانیان سیاسی که در بانک اطلاعاتی IPA آمده اند متمهم به ارتکاب جرایم خشونت آمیز و یا حمایت از گروههای خشن شده اند. برخی از محکومان در واقع جرایم انتسابی را مرتکب شده بودند اما در برخی پرونده ها IPA امکان به دست آوردن اطلاعات کافی نداشت که بتواند امکان توسل به خشونت را مستثنی کند.³⁹ به هر حال این پرونده ها در IPA آمده است چون به هر حال پروندهای سیاسی هستند که بدون رعایت اصول دادرسی جز بازداشت های خودسرانه به حساب می آیند.

دستگیری های دسته جمعی فعالان اقلیت ها در سال ۲۰۱۷ ادامه یافت. به عنوان مثال، در ۲۶ زوئن ۲۰۱۷، ۱۳ نفر در اهواز دستگیر شدند، از جمله فعالان و شاعران عرب. ظاهرا بازداشت شدگان در حمایت از زندانیان سیاسی در مراسم مذهبی که شب قبل از تظاهرات برگزار شده بود، برای حقوق عرب ها شعار داده و شعر خوانده بودند.⁴⁰ در سپتامبر ۲۰۱۷، مقامات حداقل ۱۰۰ کرد که برای جشن گرفتن نتیجه رفراندوم استقلال در کردستان عراق به خیابان های سنندج آمده بودند را دستگیر کردند، برای بعضی از آنها بعدا

منبع: اطلس زندان ایران

شکل شماره ۲: زندانیان سیاسی بر اساس مذهب، ژانویه ۲۰۱۸

منبع: اطلس زندان ایران

پرونده درست شد.^{۴۱} بین ماه های مارس و سپتامبر ۲۰۱۷ حداقل ۱۰ تن از فعالان مدنی بلوچ به طور خودسرانه بازداشت شدند.^{۴۲}

مقامات ایرانی نیز پس از اعتراضات گسترده در روز ۲۸ دسامبر ۲۰۱۷، هزاران نفر را دستگیر کردند. اگرچه اعتراضات در مشهد آغاز شد، اما به سرعت به دهها شهر دیگر در سراسر ایران، از جمله شهرهای استان های اقلیت مانند خوزستان، آذربایجان غربی و شرقی، کرمانشاه، کردستان، ایلام و سیستان و بلوچستان، نیز رسید. سازمان فعالان حقوق بشر در ایران دستگیری ۲۴۶۶ معترض را مستند کرده است، هرچند یک عضو مجلس تعداد بیشتری را (۳۷۰۰) اعلام کرده است.^{۴۳}

بعد از تهران، استان های اقلیت خوزستان و آذربایجان شرقی بیشترین تعداد دستگیری های را بر اساس اسناد سازمان فعالان حقوق بشر در ایران داشته اند (شکل ۳).

پروفایل: سیامک میرزاپی، فعال ترک آذربایجانی زنده‌اند

من یک نت ورک درست کرده و بر علیه امنیت ملی اقدام می کنم؟ مامورین امنیتی مرا متهم به ایجاد یک نت ورک می کنند در حالیکه هیچ قانونی در زندان است. دادگاه تجدید اسناد پیدا نکرده اند و دلیلی هم ندارند». « من برای زبان مادری و پدری ام و حق آموزش به زبان مادری باتنهای سلامم یعنی قلم جنگیده ام. از دریاچه ارومیه برای توسعه اقتصادی منطقه و هویت طبیعی آن مبارزه کرده ام. من علیه نظام حقوقی نک زبانی، مرکز گرایی افراطی، عدم توسعه اقتصادی برای مناطق غیر مرکزی ایران، نبود آزادی برای مطبوعات و احزاب، و عدم آزادی تجمعات و بیان مبارزه کرده ام. این تلاش ها در تضاد با امنیت و ثبات کشور نیست بلکه در راستای اتحاد، اصلاح و صلح برای کشور است».^{۴۴}

بر اساس گفته مرکز حقوق بشر در ایران، اگرچه او وثیقه (۱ میلیارد ۳۰۸.۱۸۶ دلار) را تدویع کرده است، همچنان به طور غیر قانونی در زندان است. دادگاه تجدید اسناد پرونده را نفرستاده است. در جون ۲۰۱۷ میرزاپی دست به اعتراض غذا زد که در جلوای پایان ۲۰۱۷ به میرزاپی دست به در نامه ای به دادستان شهر بهارستان که در ۱ نوامبر ۲۰۱۷ منتشر شد، میرزاپی نوشت: «دستگیری، بازداشت یا محکومیت فرد بایستی بر اساس اتهامات قانونی باشد. چطور متوجه شدید که سیامک میرزاپی، فعال ترک آذربایجانی است که بدون احضاریه در ۱۴ دسامبر ۲۰۱۵ توسط وزارت اطلاعات در پارس آباد مغان دستگیر و به زندان اوین منتقل شد. در ژانویه ۲۰۱۷ به واسطه شرکت در گرد هم آیی به مناسبت ۲۱ فوریه روز جهانی زبان مادری، او به ۱۰ سال حبس و ۲ سال تبعید به جرم اقدام علیه امنیت ملی و توهین به رهبری محکوم شد.

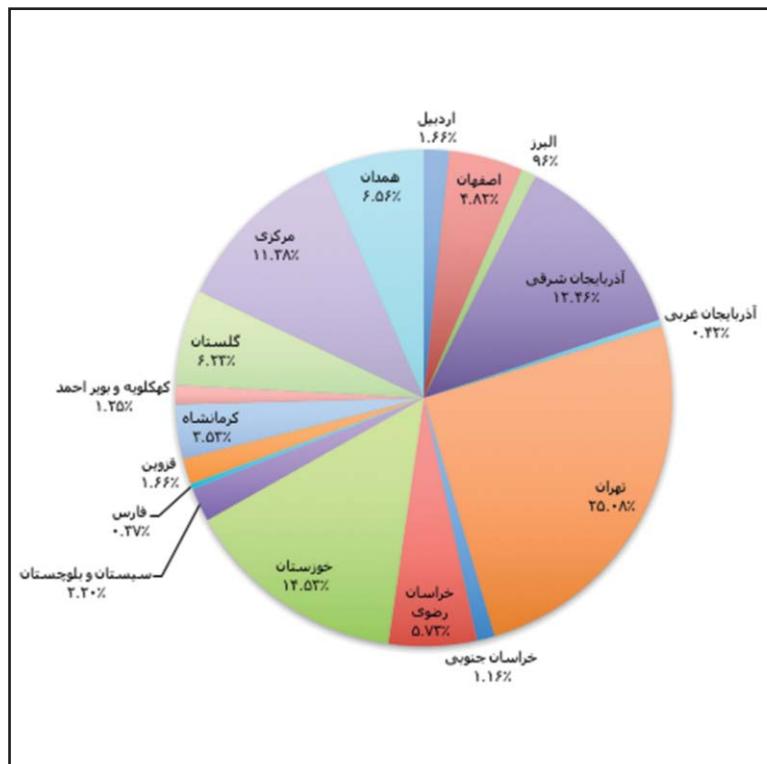
امنیت ملی” (ماده ۵۱۰)، “عضویت در گروه ها با هدف برهم زدن امنیت ملی” (ماده ۴۹۹)، تبلیغ علیه نظام” (ماده ۶۰۰) و ”توهین به رهبر؟ (ماده ۶۱۴) و ”توهین به مقدسات اسلامی“ (ماده ۶۱۳) است.⁴⁹

استفاده از شکنجه برای گرفتن اعترافات در مرحله بازداشت پیش از محاکمه رایج است و اقلیت ها گزارش کرده اند که وضعیت آنها از سایر زندانیان بدتر است.⁵⁰ فعالان متهم به جرایم مربوط به امنیت ملی معمولاً در دادگاه های انقلاب محاکمه می شوند، جائیکه دادرسی غیر علنی و با نقض اصول دادرسی عادلانه صورت می گیرد.⁵¹ متهمین اغلب در طول بازجویی حق دسترسی به وکیل را ندارند و فقط پس از ارسال پرونده به دادگاه و قبل از محاکمه می توانند با یک وکیل ملاقات کنند و در نتیجه وقت کافی برای آماده کردن دفاع فراهم نیست.⁵² یک وکیل حقوق بشری در مصاحبه ای به مرکز حامیان حقوق بشر گفت وکالت عده ای کرد سنی که متهم به محاربه بودند را بر عهده داشته و زمان اندکی برای دفاع از آنها به او داده شد.⁵³ علاوه بر این، محاکمات قانونی به طور کامل به زبان فارسی انجام می شود بدون ترجمه و این به ضرر اقلیت های قومی است که زبان فارسی، زبان مادری آنها نیست.⁵⁴ اغلب محاکمه ها تنها چند دقیقه طول می کشد، و قضات با تکیه بر اعترافاتی که از طریق شکنجه و یا اعترافاتی که قبل از محاکمه از تلویزیون پخش شده اند، به عنوان دلایل اصلی محکومیت حکم صادر می کنند.⁵⁵

برای کسانی که به حبس محکوم شده اند، شرایط نامناسب و بد زندان های ایران نگرانی بزرگی است. بدرفتاری فیزیکی و روحی، شلوغی زندان ها، و عدم اجازه دسترسی به مراقبت های پزشکی، از جمله مشکلات شایع است. به عنوان مثال، رئیس سابق زندان کرمانشاه اعلام کرد که زندان ظرفیت ۵۰۰ نفر را دارد، اما بیش از ۴۰۰۰ نفر در زندان هستند. در سال ۲۰۱۷، کمیپن فعالان بلوچ ۱۵۸ مورد از نقض حقوق زندانیان از جمله ۲۸ مورد شکنجه روحی و جسمی، ۳۳ مورد عدم دسترسی به مراقبت های پزشکی، ۴۴ مورد خودکشی در زندان ها، ۲۷ مورد بازداشت های طولانی مدت بدون حکم نهایی، و تعدادی از نقض هایی دیگر را مستند کرده است.⁵⁶

زندانیان در خوزستان گزارش کرده اند که کابل های پلاستیکی به طور معمول برای ضرب و شتم زندانیان مورد

شکل شماره ۳: بازداشت های دسامبر ۲۰۱۷ بر اساس استان ها

منبع: فعالان حقوق بشر در ایران

اکثر بازداشت شدگان پس از گذشت روزها و هفته ها آزاد شدند، اگرچه آمار رسمی در خصوص نحوه آزادی وجود ندارد و یا اینکه آیا هنوز برخی با اتهاماتی روبرو هستند.

صدر حکم و محکومیت

فعالان اقلیت ها معمولاً در زمان دستگیری و گاهی اوقات برای هفته ها یا ماه ها از اتهامات خود مطلع نیستند.⁴⁶ در نهایت معمولاً اتهامات مبهم و موسوع به فعالان وارد می شود. بدترین موارد این اتهام ها عبارتند از: محاربه (جنگ علیه خدا) و افساد فی الارض (فساد در زمین) که هر دو می توانند مجازات اعدام را در پی داشته باشند. اصلاحات مربوط به قانون مجازات در سال ۲۰۱۳ دامنه هر دو جرم را گسترش داد و زمینه را برای تفسیرهای موسوع فراهم کرد، به این ترتیب به مقامات قضایی اجازه داده شد تا مخالفان سیاسی دولت را برای فعالیت های مدنی، سیاسی و اقتصادی محاکمه کنند.⁴⁷ پیش فرض اصل برائت نیز به عنوان بخشی از اصلاح قانون مجازات از هر دو عنوان مجرمانه برداشته شد.⁴⁸ دیگر اتهامات رایج برای محاکمه فعالان شامل ”جمع و تباوی برای ارتکاب جرائم علیه

عمالدین ملازهی، فعال دربند حقوق بلوچ ها

ملازهی گفت: «مامورون به طرف عضویت در جیش العدل، یک گروه ماسیون او شلیک کرده و دوست او را نیمه مسلح سنی در سیستان و بلوچستان که دولت ایران آنها را به جای وی کشتند و ملازهی را دستگیر و به زندان زاهدان منتقل تروریست می نامد، زندن کردند. تا ۲۶ روز از او خبری نداشتم.»

«آنها به ما اجازه گرفتن وکیل برای او ندادند و ما به وکیلی که آنها برای او تعیین کرده اند اعتماد نداریم»

ملازهی قبل از هفتم ژانویه ۲۰۱۰، دستگیر شده بود. طبق گفته منبع، ملازهی در طی ۱۲ ماهی که در حبس بود مورد شکنجه روحی و جسمی قرار گرفته بود. در مجموع قبل از اینکه محکوم به ۶ سال حبس برای همکاری با گروه تروریستی شود او ۴ سال را بدون محکومیت در زندان سپری کرد. او در ۱۹ مارچ ۲۰۱۴ با وثیقه آزاد شد و مجدداً در سال ۲۰۱۵ بازداشت شد.

او در ابتدا به ۱۶ سال حبس به علت عضویت در داعش محکوم شده بود. او را از طریق شکنجه روانی مجبور به اعتراف کرده بودند. این اتهام در دادگاه تجدید نظر رد شد.»

بر اساس اطلاعات دریافتی از منبع نزیک به ملازهی، بعد از تبرئه توسط دادگاه تجدید نظر، برای او وثیقه ۳۰۰ میلیون تومانی (معادل ۹۰ هزار دلار) تعیین شد، با این حال او را آزاد نکردند. قاضی پرونده او را عوض کردند و به او اتهام جدید

در ژانویه ۲۰۱۸، عمالدین ملازهی، فعال حقوق بلوچ ها، با اتهام اقدام عليه امنیت ملی توسط دادگاهی در زاهدان به ۱۰ سال حبس محکوم شد. ملازهی در ۲۱ نوامبر ۲۰۱۵ هنگام خرید وسایل شستشوی فرش برای آماده کردن مراسم ختم پدرش بود در سرابان واقع در استان سیستان و بلوچستان دستگیر شد.

در مصاحبه ای با مرکز حامیان حقوق بشر (CSHR)، منبعی نزدیک به

جرائم مربوط به مواد مخدر و محاربه به ویژه احکامی است که به شدت در مورد اقلیت ها مورد استفاده قرار می گیرد. در مورد جنایات مربوط به مواد مخدر، که در مورد بلوچ ها اتفاق می افتد باید به فقر و در حاشیه بودن مناطق آنها و همچو افغانستان اشاره کرد. طبق یک اقدام مثبت در ژانویه ۲۰۱۸ متعاقب اصلاح قانون مجازات اسلامی و محدود کردن جرائم مشول حکم اعدام، ریس قوه قضائیه دستوری مبنی بر توقف اعدام های مربوط به مواد مخدر، تا اتمام بررسی پرونده ها را صادر کرد.^{۶۱} با این حال هنوز هم حکم محاربه اعدام است و اقلیت ها، به ویژه کردها، عرب ها و بلوچ ها بیشتر در معرض خطر محکومیت با این عنوان هستند.^{۶۲}

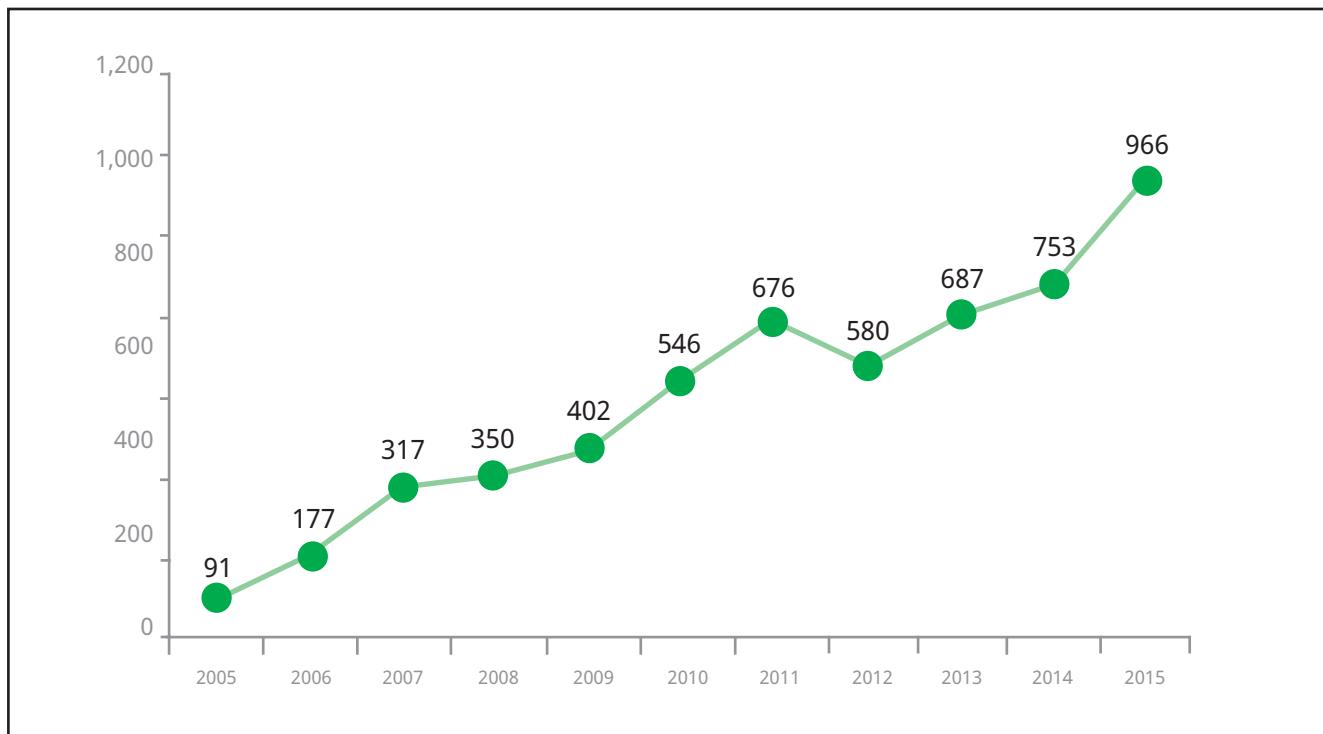
با وجود نرخ بالای اعدام ها در هر سال، هیچ توافقی در مورد تعداد دقیق آنها وجود ندارد. آمارهای رسمی دولتی شامل تمام اعدام ها نیست، زیرا بسیاری از آنها به صورت مخفیانه انجام می شود. بر اساس گزارش سازمان حقوق بشر ایران از ۱۲۴ اعدام صورت گرفته در استان های

استفاده قرار می گیرند و پس از آن نیز آنها به درمان دستری ندارند.^{۵۸} در نهایت، مواد مخدر به طور گسترده ای در دسترس است و نگهبانان زندان نقش فعال و سیستماتیک در قاچاق مواد مخدر در زندان ها بازی می کنند.^{۵۹}

اعدام ها استفاده از مجازات مرگ

ایران یکی از بالاترین میزان اعدام ها را در جهان دارد. قانون مجازات اجازه استفاده از مجازات اعدام برای بیش از ۸۰ جرم مختلف را می دهد که بسیاری از آنها، در زمرة «جرائم جدی» موضوع قوانین بین المللی نیستند زنا،^{۶۰} روابط همسنگی، نگهداری مواد مخدر و محاربه.^{۶۱} علاوه بر این، بسیاری از جرائم که مجازات اعدام دارند، جرائمی هستند که بیشتر برای هدف قرار دادن اقلیت ها و محکومیت آنها استفاده می شوند. به این ترتیب، هر ساله تعداد زیادی از اعدام ها از میان اقلیت ها است.

شکل ۶: اعدام ها بر اساس سال، ۲۰۰۶-۲۰۱۶

منبع: گزارشگر ویژه سازمان ملل

می دهد. استان هایی که اقلیت ها اکثریت جمعیت آنها را تشکیل می دهند، از نظر اعدام سه تا از پنج استانی هستند که بالاترین نرخ اعدام را دارد. آذربایجان غربی و سیستان و بلوچستان در سال ۲۰۱۷ فقط ۴ مورد توسط منابع رسمی اعلام شد.^{۶۳} تعدادی از سازمان های حقوق بشری آمارهای رسمی و غیر رسمی را جهت به دست آوردن تعداد کل آمار اعدام های سالانه جمع آوری می کنند. در نتیجه، آمار مختلفی به دلیل روش های مختلف جمع آوری اطلاعات که توسط گروه های مختلف استفاده می شود وجود دارد.

بر اساس گزارش سازمان حقوق بشر ایران، بعد از جرائم مواد مخدر، قتل، تجاوز، محاربه و افساد فی الارض جرائم هستند که بیشترین تعداد اعدام ها را در بر می گیرند. (شکل ۵)

همان طور که قبل توضیح داده شد، محاکمات در ایران غالباً ناعادلانه هستند و حداقل استانداردهای دادرسی، حتی در مواردی که مجازات اعدام مورد توجه است، را رعایت نمی کنند. متهمان فرست کافی برای دفاع از خود دارند و اعتراضات اجباری به طور مداوم به عنوان مدرکی مبنی بر محکومیت استفاده می شود. اجرای مجازات مرگ نیز به شیوه خودسرانه و تحریر آمیز انجام می شود. گاهی اوقات زندانیان قبل از زمان اعدام خود مطلع نمی شوند، و اغلب اعدام ها بدون اطلاع خانواده ها صورت می گیرد. به

آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، کردستان و سیستان و بلوچستان در سال ۲۰۱۷ فقط ۴ مورد توسط منابع رسمی اعلام شد. تعدادی از سازمان های حقوق بشری آمارهای رسمی و غیر رسمی را جهت به دست آوردن تعداد کل آمار اعدام های سالانه جمع آوری می کنند. در نتیجه، آمار مختلفی به دلیل روش های مختلف جمع آوری اطلاعات که توسط گروه های مختلف استفاده می شود وجود دارد.

طبق گزارش گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران تعداد اعدام های سالانه بین سالهای ۲۰۰۶ و ۲۰۱۶ غیر از یکسال، افزایش داشته است (شکل شماره ۴).^{۶۴} تعداد اعدام ها در ۳ سال اول ریاست جمهوری روحانی به طور قابل توجهی نسبت به سالهای قبل افزایش داشته است.

بر اساس گزارش مرکز عبدالرحمان برومذ، دولت ایران حداقل ۶۳۰ نفر را در سال ۲۰۱۵ و ۶۰۷ نفر را در سال ۲۰۱۷ اعدام کرده است.^{۶۵} مشخص نیست که آیا کاهش نسبی اعدام ها در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۱۷ یک تصمیم سیاسی در پاسخ به فشار های بین المللی، یا اینکه مربوط به اعدام های گزارش نشده بوده است. اعدام مربوط به مواد مخدر ۴۴ درصد کل اعدام های گزارش شده در سال ۲۰۱۷ را تشکیل

شکل ۵: اعدام ها در ۲۰۱۷ بر اساس استان ها و اتهام ها

استان	جرائم مواد مخدر	جرائم دیگر	مجموع
البرز	۲۹	۸۷	۱۱۵
اردبیل	۰	۱۱	۱۱
بوشهر	۰	۱	۱
چهارمحال بختیاری	۰	۱	۱
آذربایجان شرقی	۹	۲۶	۳۴
اصفهان	۱۴	۷	۲۱
فارس	۳	۸	۱۱
گیلان	۱۴	۶	۱۹
گلستان	۲	۲	۴
همدان	۴	۲	۵
هرمزگان	۷	۶	۱۲
ایلام	۲	۶	۷
کرمان	۱	۱۵	۱۷
کرمانشاه	۵	۱۶	۲۱
خراسان رضوی	۱۱	۱۹	۳۰
خوزستان	۰	۱	۱
کهکلویه و بویر احمد	۰	۲	۲
کردستان	۰	۲	۲
لرستان	۱۰	۷	۱۷
مرکزی	۳	۱	۴
مازندران	۱	۱۴	۱۶
خراسان شمالی	۰	۲	۲
قزوین	۸	۴	۱۲
قم	۱۱	۳	۱۴
سمانان	۸	۰	۸
سیستان و بلوچستان	۲۰	۱۲	۳۲
خراسان جنوبی	۱۷	۴	۲۱
آذربایجان غربی	۳۳	۲۴	۶۷
یزد	۰	۲	۲
زنجان	۶	۳	۸

قتل های فراقانونی

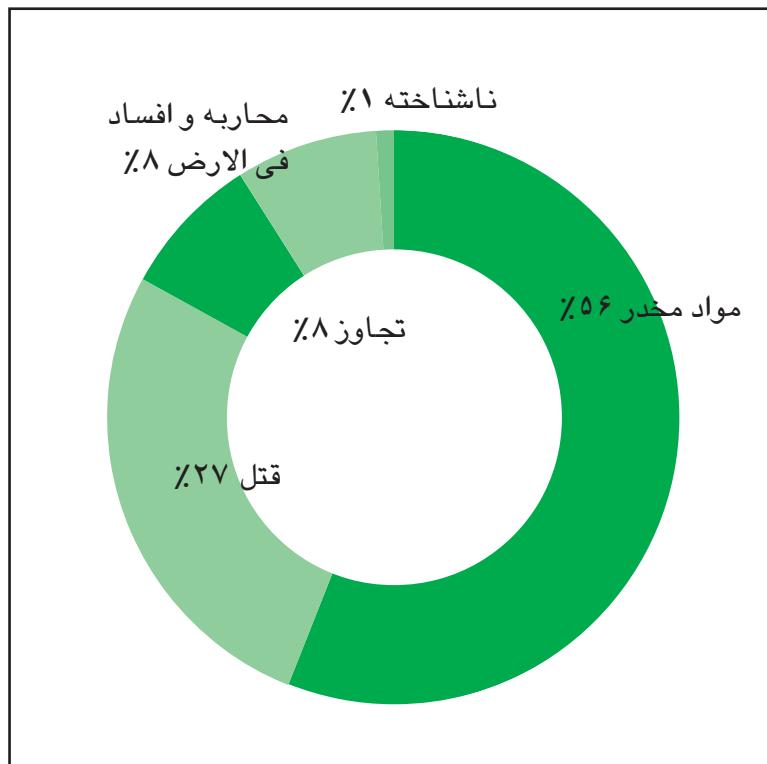
علاوه بر تشکیل سهم غیرمنصفانه از کسانی که به وسیله سیستم قضایی به اعدام محکوم شده اند، اقلیت ها قربانی قتل های فراقانونی توسط نیروهای امنیتی ایران هستند. این مسئله به ویژه در استان های مرزی که در آن بسیاری از اقلیت ها به دلیل عدم وجود گزینه های اشتغال دست به قاچاق می زندند، دیده می شود. برای مثال، کمپین فعالان بلوچ تخمین می زند که حداقل ۱۰۰ نفر در هر سال در عملیات ضد قاچاق در استان سیستان و بلوچستان کشته می شوند، که بعضی از آنها فقط عابران بی گناه هستند.⁷⁰ تاکتیک های مشابه در برابر کویبرها که اکثر در مناطق مرزی کردستان کار می کنند، استفاده می شود.

عنوان مثال، در ۲ آگوست ۲۰۱۵، مقامات ایرانی، ۲۶ نفر از مسلمانان اهل سنت که به محاربه محکوم شده بودند را اعدام کردند – ۲۲ نفر از آنها کرد بودند و بدون اطلاع قبلی به خانواده ها و یا وکیل شان، اعدام شدند.⁶⁶ طبق گفته گروههای مختلف حقوق بشری این افراد حقوقشان نقض شده و از دادرسی عادلانه برخوردار نبودند.⁶⁷ آنها یکی از اعدام شدند بر اساس اعتراضاتی که زیر شکنجه و رفتارهای خشن گرفته شده بود محکوم شده بودند.⁶⁸ برخی از آنها ماهها و برخی بیش از ۲ سال در زندان انفرادی بودند و در یک محکمه کوتاه مدت و بدون دسترسی به وکیل، حق دفاع و سایر حقوق قضایی محکوم شده بودند.⁶⁹

مین های زمینی

یکی دیگر از خطرات حادی که اقلیت های قومی را در ایران تهدید می کند وجود مین های زمینی در مناطق محل زندگی آنها است. پنج استان مرزی ایران یعنی آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، و ایلام که دارای اکثریت کرد هستند و خوزستان که دارای اکثریت عرب است، نزدیک به ۳۰ سال بعد از پایان یافتن جنگ ایران و عراق (۱۹۸۰-۱۹۸۸) هنوز شاهد مجروح و کشته شده شهروندان در اثر انفجار مین های زمینی هستند. حدود ۲۰ میلیون مین زمینی در طول جنگ ایران و عراق و در جریان درگیری های داخلی بین جمهوری اسلامی و نیروهای غیر دولتی کرد در دهه ۱۹۸۰، کار گذاشته شد. براساس گزارش منشر شده توسط مانیتور مین های زمینی و بمب های خوش ای در سال ۲۰۱۷، بیش از ده هزار ایرانی، از جمله تعداد قابل توجهی از کوکان، از سال ۱۹۸۸ تا کنون قربانی مین های زمینی بوده اند.^{۷۷} علی رغم قبول پیشنهاد پیوستن به

شکل شماره ۶: اعدام ها در سال ۲۰۱۵ بر اساس جرائم

منبع: سازمان حقوق بشر ایران

مطالعه موردی: کشتن فراقانونی کولبران گرد

مصادره کرده و صدها اسپ را کشته ^{۷۳} اند. در اواسط سال ۲۰۱۵، مقامات ایرانی اعلام کردند که مجوزهای بیشتری برای کولبران صادر می کنند که به آنها اجازه می دهد فعالیت های خود را به طور قانونی ^{۷۴} انجام دهند. با این حال، قتل و زخمی کردن کولبران در سال ۲۰۱۷ افزایش یافت. در ۱۰ ماه اول سال ^{۷۵} زخمی شدند.

در یک مورد گزارش شده در اکتبر ۲۰۱۷، پلیس مرزی به یک کولبر شلیک کرد و چند نفر دیگر را بدون لباس در کوههای سردهشت رها کرد.^{۷۶} هدف قرار دادن کولبران توسط نیروهای امنیتی ایران نقض قوانین داخلی و بین المللی است که استفاده از سلاح، مگر به عنوان آخرین راه حل و تحت شرایطی خاص را منوع می کند.

کولبران پیک های مرزی هستند که کالاها را بر دوش خود یا چهارپایان خود حمل می کنند. این عمل در دهه های گذشته بخشی از اقتصاد غیررسمی بخش های فقیرنشین استان های کردستان، کرمانشاه، ایلام و آذربایجان غربی بوده است، هرچند برخی از کولبران با مجوز کار می کنند. نرخ بیکاری بالا، خطرناک بودن فعالیت های کشاورزی سنتی به علت آلوگی زمین های کشاورزی به مین های زمینی، از جمله دلائلی است

که سبب روی آوردن بسیاری از کردها به قاچاق کالاهایی مانند چای، تنباکو و سوت در مناطق مرز شده ^{۷۱} است. با این حال، تلاش های مقامات ایرانی برای تشدید امنیت مرزی موجب کشته یا زخمی شدن صدها کولبر در سال های اخیر شده است؛ زیرا گشت های مرزی، رویکرد ”اولویت دادن به تیراندازی و بعد سؤال پرسیدن“ را به اجرا گذاشته اند. در حالی که این کولبران به ندرت کالاهای غیرقانونی را حمل می کنند.

براساس یک گروه کرد حقوق بشري، در سال ۲۰۱۵، نیروهای امنیتی مرزی، ۶۱ کولبر را کشته و ۷۱ تن دیگر را زخمی کرده اند که دو قربانی ^{۷۲} آنها زیر ۱۸ سال سن داشتند. علاوه بر این، مقامات کولبرها را دستگیر و کالاهای ها آنها را

حمایت دولت از قربانیان مین های زمینی نیز ناکافی بوده است. قانون ۱۹۹۴ که در سال ۲۰۱۰ اصلاح شده است، پرداخت حقوق و مزایایی را به پناهندگان جنگی یا افرادی که به مناطق جنگ زده کشور بازگشته و به دلیل برخورد با مواد منفجره غیرفعال، مصدوم شده اند، در نظر گرفته است. با این حال، قربانیانی که توسط کمیسیون ویژه جانباز تشخیص داده نشده اند، تنها بعد از تصویب کمیسیون کمک های ناچیزی از کمیته امداد امام خمینی یا سازمان بهزیستی دریافت می کنند.⁸⁷ این قانون تجدید نظرخواهی از تصمیمات کمیسیون را پیش بینی نکرده است. به عبارت دیگر، کمیسیون به صورت یک جانبه تصمیم می گیرد. مشکل دیگر قربانیان، طولانی بودن روند بررسی پرونده آنها است. این امر سبب می شود که شهروندان قربانی مین قبیل از تصمیم گیری در مورد وضعیت آنها بدون کمک مالی برای پوشش مصارف پزشکی یا سایر هزینه ها با مشکل مواجه شوند. حتی در صورت تصمیم به نفع قربانی، کمک های ارائه شده به عقب بر نمی گردد و هزینه های گذشته را پوشش نمی دهد. در واقع هزینه های مصروفی بین زمان وقوع حادثه و تاریخ تصمیم گیری باز پرداخت نمی شود.

زبان اقلیت ها

عدم استفاده از زبان مادری موضوع نارضایتی بسیاری از اقلیت های قومی ایران است. با وجود مقررات قانون اساسی که اجازه استفاده از زبان اقلیت ها را در رسانه ها و ادبیات می دهد، در مقام عمل، مقامات به شدت استفاده از زبان های غیر فارسی را در تمام جنبه های زندگی عمومی محدود کرده اند. علاوه بر این، حق آموزش زبان مادری برای کودکان اقلیت هرگز به طور قانونی شناخته نشده و در عمل تضمین نشده است. اگرچه بعضی از تغییرات مثبتی در رابطه با آموزش زبان در دوره ریاست جمهوری روحانی معترض شده است اما تاثیر آنها هنوز نامشخص و نامطلوب است.

سرکوب زبان اقلیت ها به اولین رژیم پهلوی می رسد، زمانی که استفاده از زبان فارسی به شدت در سراسر جامعه ایران تحمل شد. تعدادی از نام مکان های جغرافیایی از زبان اقلیت ها به زبان فارسی تغییر یافت.⁸⁸ پس از انقلاب اسلامی، تغییرات کمی در سیاست رسمی در مورد زبان

کنوانسیون اتاوا در طی دومین بررسی دوره ای جهانی، ایران هنوز عضو این کنوانسیون نشده است.

گروه ایران بدون مین ۷۹ قربانی مین و سایر ادوات باقیمانده از جنگ از جمله ۹ کودک را در سال ۲۰۱۷ شناسایی کرده است.⁷⁸ از این تعداد ۱۷ نفر کشته و ۵۲ نفر شدیداً مجروح و یا قطع عضو شده اند. استان ایلام در سال ۲۰۱۷ بیشترین تعداد تلفات غیرنظامیان را به خود اختصاص داده است. این گروه همچنین در سال ۶۵، ۲۰۱۵ مورد تلفات را ثبت کرده که ۱۸ مورد مرگ و ۳۸ آسیب جدی بوده است. اکثر قربانیان، اقلیت های قومی، به ویژه کردها هستند.

به عنوان مثال، در دسامبر ۲۰۱۷، یک انفجار مین در شوش یک پسر ۱۶ ساله کرد را زخمی کرد که پس از زلزله بزرگ کرمانشاه بی خانمان شده و به شوش رفته بود.⁷⁹ در ۱۰ نوامبر ۲۰۱۷، دو سریان، دانیال بیرانوند ۲۱ ساله و رسول اسدی ۲۴ ساله، توسط انفجار مین در استان ایلام زخمی شدند.⁸⁰ در ۱۴ نوامبر ۲۰۱۷، یک فرد مرزبان، عباس کاظمی، در انفجار مین در بانه در استان کردستان کشته شد.⁸¹ در ۲۲ نوامبر ۲۰۱۷، ادریس محمودی، یک کرد ۲۷ ساله، به علت انفجار مین در سردهشت، پاییش را از دست داد.⁸²

گروه های حقوق بشری اشاره می کنند که رویکرد دولت به پاکسازی ناکافی و نامناسب است.⁸³ در واقع مقامات در فوریه ۲۰۱۳ مراسم جشن پایان عملیات پاکسازی را در کرمانشاه گرفتند. در ماه ژانویه ۲۰۱۴، وزارت دفاع اعلام کرد که دولت در بسیاری از نقاط استان خوزستان پاکسازی مین ها را به پایان رسانده است. اما تلفات در هر دو منطقه ادامه داشته است. در تاریخ ۲۰ اکتبر ۲۰۱۳، امید کریمیان، نماینده وقت مجلس ایران گفت که عملیات پاکسازی شکست خورده است، زیرا وزارت دفاع و نیروهای مسلح قرارداد پاکسازی را به شرکت هایی واگذار کرده اند که یا مهارت ندارند یا به دلایل دیگری کار خود را به درستی انجام نمی دهند.⁸⁴ علاوه بر این، مقامات همواره از دریافت کمک از سازمان های بین المللی متخصص پاکسازی امتناع می کنند. برخی از مقامات و کارشناسان به این نتیجه رسیده اند که پاکسازی به این شیوه حدود ۶۰ سال دیگر طول خواهد کشید.⁸⁵

روحانی هنگام انتخابات سال ۲۰۱۳ و عده داد تا آموزش زبان های کردی، ترکی آذربایجانی، عربی و دیگر زبان های اقلیت در مدارس و دانشگاه ها را در اجرای کامل ماده ۱۶ قانون اساسی معرفی کند.^{۹۵} پس از انتخابات، دستیار ویژه روحانی برای اقلیت های قومی و مذهبی بحث هایی^{۹۶} درخصوص زبان مادری با وزیر آموزش و پرورش داشت. در اواسط سال ۲۰۱۶، دولت اعلام کرد که یک برنامه چهار ساله زبان و ادبیات کردی در دانشگاه کردستان در سنجاق معرفی خواهد شد.^{۹۷} اجرای برنامه مشابه ای در دانشگاه تبریز برای زبان ترکی آذربایجانی برای سال ۲۰۱۵ اعلام شد^{۹۸} چرا که در گذشته زبان ترکی فقط به عنوان یک درس اختیاری ارائه می شد، نه یک رشته تحصیلی. همچنین در سال ۲۰۱۶، عده داده شد که آموزش زبان بلوجی در دانشگاه های دولتی سیستان و بلوچستان معرفی خواهد شد اما این امر هنوز تحقق نیافته است. به علاوه آموزش زبان اقلیت ها هنوز در سطح مدارس اجرا نشده است. ضروری است دسترسی کودکان اقلیت به آموزش به زبان خود در مدارس ابتدایی و راهنمایی فراهم شود. عدم آموزش به زبان مادری یکی از دلایل عدم ادامه تحصیل دانش آموزان اقلیت ها در مقایسه با دانش آموزان فارس است.^{۹۹} برای استفاده زبان غیر فارسی در مدارس ایران محدودیت های گسترده ای وجود دارد. به عنوان مثال در مارچ سال ۲۰۱۳، وزیر آموزش و پرورش طبق بخشنامه ای استفاده دانش آموزان، معلمان و کارمندان مدارس از زبان کردی را حتی برای کارهای غیر اداری و در خارج از کلاس درس منع کرد.^{۱۰۰} یک فعال حقوق بشر گفت که وزارت آموزش و پرورش حامیان حقوق بشر گفت که وزارت آموزش و پرورش ساله است که به معلم های ترک گوشزد می کند که استفاده از زبان ترکی در مدارس منوع است.

بر اساس خبرگزاری جمهوری اسلامی، از سال ۲۰۱۶ برخی مدارس خصوصی در شهر سقز در کردستان، کلاس های زبان و ادبیات کردی برگزار کرده اند.^{۱۰۱} در ۲۰۱۵ در ژانویه ۲۰۱۴ به اتهام محاربه اعدام شدند.^{۹۳} چندین نفر دیگر در این موسسه به زندان محکوم شدند. علی رضا فرشی، یک فعال ترک آذربایجانی که کمپینی آنلاین برای حمایت از روز جهانی زبان مادری را برگزار کرد، در ماه فوریه سال ۲۰۱۷ به اتهامات مربوط به امنیت ملی به ۱۶ سال زندان

اقلیت ها به وجود آمد. یک نشریه ترک آذربایجانی ۶۰۰ نمونه از تغییر نام مکان های جغرافیایی از ترکی به فارسی^{۸۹} بین سالهای ۱۹۳۷ تا ۲۰۰۵ را مستند کرده است. این آمار، تغییر نام مکان ها بعد از انقلاب را نیز نشان می دهد ولی مشخص نیست که آیا تغییر نام خیابان ها به اسم شهدای جنگ ایران و عراق که روی اسم های جغرافیایی فارسی اثر دارد را نیز دربر می گیرد یا خیر. علاوه بر این، اقلیت های قومی از سوی مقامات ثبت احوال مجاز به نامگذاری فرزندانشان به زبان خود نیستند.

مقامات ایرانی همچنین برای سالها انتشار نشريات و انجمن های فرهنگی اقلیت ها را سرکوب کرده اند. به عنوان مثال گزارش یک سازمان حقوق بشری ترک آذربایجانی در سال ۲۰۱۶ نشان داد که دسترسی به مجوز برای کتاب های نوشته شده در زبان ترکی بسیار دشوار است و انتشارات و موسسات اختصاص یافته به این زبان تحت فشار سازمان های امنیتی قرار گرفتند.^{۹۰} در ماه جون سال ۲۰۱۷، نیروهای اطلاعاتی مشهد یک کتاب در مورد کردی کرمانجی را به دلیل آنکه به الفبای لاتین نوشته شده بود، مصادره کردند.^{۹۱} با این حال، دولت ایران ادعایی کند که "اعضای گروه های قومی و زبانی دیگر به غیر از فارسی آزاد هستند نه تنها به زبان های خود صحبت کرده، بلکه برای انتشار و تدریس چندین زبان هایی در مدارس خودشان نیز اقدام کنند." دولت ایران ادعایی کند که در سال ۲۰۱۵، پانزده نشريات دوره ای در عربی، سه تا در ترک آذربایجانی، یکی در کردی، پنج تا در ارمنی، یکی در آشوری و چهار تا در زرتشتی در ایران وجود داشته است.^{۹۲}

در سال های اخیر، اقلیت هایی که از آزادی های زبانی و فرهنگی حمایت می کنند دستگیری، بازداشت و حتی اعدام شده اند. به عنوان مثال، هادی رشیدی و هاشم شعبانی، بنیانگذاران یک موسسه زبان و فرهنگ عربی به نام الحور، در ژانویه ۲۰۱۴ به اتهام محاربه اعدام شدند.^{۹۳} چندین نفر دیگر در این موسسه به زندان محکوم شدند. علی رضا فرشی، یک فعال ترک آذربایجانی که کمپینی آنلاین برای حمایت از روز جهانی زبان مادری را برگزار کرد، در ماه فوریه سال ۲۰۱۷ به اتهامات مربوط به امنیت ملی به ۱۶ سال زندان محکوم شد.^{۹۴}

مصاحبه با شاهین هلالی، مدافع حقوق بشر ترک آذربایجانی

بر طبق تجارب قبلی تلاش برای معرفی کلاس های زبان در سطح دانشگاه، شاهین هلالی فکر نمی کند که این مساله که در زمان آقای روحانی مطرح شده است ادامه داشته باشد. هلالی به تجربه خود از شرکت در کلاس زبان ترکی آذربایجانی در سال های ۲۰۰۱-۲۰۰۰ در زمان اولین دوره ریاست جمهوری خاتمی اشاره می کند. در آن زمان نیز چندین دانشگاه درس های زبان اختیاری ارایه می دادند.

«ما گروهی از دانشجویان که یک نشریه دانشجویی را اداره می کردیم یک نامه به نماینده رهبری در دانشگاه و رئیس دانشگاه نوشتیم و

خواستیم که وزیر آموزش و پرورش رشته زبان ترکی آذربایجانی را که آیا استاد جدیدی برای ما می آید یا استاد قبلی بر می گردد ولی آنها تاسیس کند»
دانم می گفتم که بررسی می کنیم. این درس در دانشگاه های تهران، اردبیل، تبریز و آهار برقرار شد. هلالی در آن زمان دانشجو در دانشگاه اردبیل بود. او برای این درس ثبت نام کرد ولی به زودی دریافت که آن چیزی نبود که توقع آن را داشت.

هلالی توضیح داد که با توجه به درجه علاقه دانشجویان به دوره، کار دانشگاه خیلی عجیب بود.

تعداد زیادی از دانشجویان غ بیش از صد نفر این دوره را برداشتند. به تدریج افرادی خارج از دانشگاه نیز به کلاس پیوستند. درخواست در تمام دانشگاه هایی که دوره را ارائه می کرد زیاد بود. من فکر می کنم این دوره را تعطیل کردند برای اینکه آن را تهدیدی بر علیه امنیت ملی می دانستند».

در جلسه اول کلاس متوجه شدیم که استاد کارشناس این رشته نبود. او خیلی کم در مورد گرامر و سایر مسایل تکنیکی زبان ترکی آذربایجانی می داشت و یک معلم با تجربه نبود». طبق گفته هلالی از جلسه سوم یا چهارم بود که دیگر استاد سر کلاس نیامد.

«ما دانشجویان مجبور بودیم خودمان کلاس را ادامه دهیم. چندین

مسلمانان سنی محدودیت های خود را برای ساخت مساجد در مناطق اکثریت شیعه، از جمله تهران گزارش داده اند.¹⁰²

مقامات همچنین به طور دوره ای مساجد سنی را تعطیل کرده یا مانع از انجام نماز و دعا های مذهبی می شوند. به عنوان مثال، در ماه ژوئیه ۲۰۱۵، هیجده عضو مجلس در نامه ای به وزارت کشور شکایت کردند که یک مسجد سنی در اسلامشهر بسته شده و اینکه سنی ها از گردهم آمدن برای نماز عید فطر در تعدادی دیگر مساجد و حسینیه ها در تهران منع شده اند.¹⁰³ در ماه جون ۲۰۱۷، مقامات یک مسجد سنی در محله یافت آباد تهران را بستند.¹⁰⁴ در اوت ۲۰۱۷، نیروهای امنیتی ۱۳ عرب را برای انجام نماز جمعه سنی در ملاعام مورد ضرب و شتم قرار دادند.¹⁰⁵ ماه بعد، در

همانطور که در بخش ۴ توضیح داده شد، قانون اساسی ایران شیعه دوازده امامی را به عنوان دین رسمی کشور اعلام کرده است. اگر چه قانون اساسی به درجه های مختلف شناخت سایر فرقه های اسلام و ادیان را مطرح کرده، اما در عمل، رویکرد حکومت نسبت به اقلیت های مذهبی ناهمگون است. بدرفتاری حکومت نسبت به اقلیت های مذهبی شامل آزار و اذیت های دوره ای و اعمال محدودیت ها بر مسلمانان اهل سنت و طرفداران سه مذهب به رسمیت شناخته شده و آزار و اذیت آشکار اعضای مذاهب شناخته نشده و پیگرد قانونی افراد متهم به تبلیغ دین است.

آزادی مذهب

شکل شماره ۷: کلیساهاي مسيحي در ايران

انواع کلیساها	تعداد
کلیساهاي ارمني	۱۵۰
کلیساهاي آشورى شرق	۵۱
کلیساهاي كتاب مقدس آشورى	۱۲
کلیساهاي پروتستان هاي آشورى	۱۱
کلیساهاي انجيلى ارمني	۸
کلیساهاي كاتوليک چالدو آشوريان	۷
کلیساهاي مقدس	۵
کلیساهاي جماعت ربانى	۵
کلیساهاي كاتوليک لاتين	۶
کلیساهاي كاتوليک ارمني	۶
کلیساهاي انجيلى فارسى زبان	۲
کلیساهاي اسقفى	۱
در مجموع	۲۸۴

منبع: کميسيون حقوق بشر ايران، ۲۰۱۵

سپتامبر ۲۰۱۷، بيش از ۳۶ عرب را در زمان عيد قربان بازداشت کردند تا مانع از برگزاری نشست ها و جشن ها شوند.^{۱۰۶}

طبق گزارش ها، مقامات همچنین تلاش کرده اند تا مسلمانان شيعه به ویژه آنهایی که در خوزستان به فرقه سنی روی آورده اند را سرکوب کنند. به گفته یک گروه حامی حقوق بشر در مورد نقض حقوق سنی ها، در فوريه ۲۰۱۴ بيش از ۲۰ تن از اهالي سنی در گروه مطالعات قرآنی و زبان عربی در شهر اهواز دستگیر شدند.^{۱۰۷} در ماه جولای ۲۰۱۴، ۱۰ تن از اهل سنت برای آموزش آموزه های سنی یا برگزاری نماز جمعه در ماه رمضان بازداشت شدند.^{۱۰۸} در نوامبر ۲۰۱۴، ۱۰ تن دیگر باز هم در جريان یک کلاس قرآنی در اهواز دستگیر شدند. از سوی دیگر، فعالان سنی شکایت کرده اند که دولت در ماه رمضان تعداد زیادی از مبلغان شيعه را به منظور تلاش برای تغيير دين سنی ها، به ویژه در مناطق بلوج ارسال می کند.^{۱۰۹}

قانون اساسی مسيحيان، يهوديان و زرتشتيان را به عنوان اقلیت های مذهبی به رسميت می شناسد. در بيشتر موارد، آنها می توانند مراسم دینی خود را به جا بياورند البته در برخی موارد محدودیت هایی هم وجود دارد. به گفته دولت

ایران، ۲۸۴ کلیساي مسيحي و ۷۵ کنيسه در ايران وجود دارد.^{۱۱۰} کارکنان دولت و افراد باورمند به سه اقلیت مذهبی به رسميت شناخته شده برای جشن های مذهبی شناخته شده و تعطیلات مربوط به دین خود می توانند مرخصی بگيرند.^{۱۱۱} اقلیت های مذهبی شناخته شده همچنین مجاز به داشتن مدارس خود هستند، ۶ مدرسه يهودي، ۳۸ مدرسه زرتشتی و ۶ مدرسه مسيحي در ايران گزارش شده است.^{۱۱۲} با اين حال، وزارت آموزش و پرورش باید برنامه درسي و کتاب های درسي را که در مدارس اقلیت مورد استفاده قرار می گيرد، تأييد کند.

دولت با کسانی که فعالیت های تبلیغ دین می کنند برخورد می کند. مواردی از آزار رسمي اقلیت های مذهبی شناخته شده در زمان نماز و جلسات اجتماعی رخ داده است. بسياري از اين حوادث شامل اجتماعات در خانه های خصوصي یا کلیساهاي خانه اي می شوند که مراسم غير رسمي در آنها بيشتر توسط نوكيشان که بدون خطر نمی توانند در کلیساهاي شناخته شده شرکت کنند، برگزار می شود. در جولای ۲۰۱۷، دادگاه تجدید نظری در تهران ۴ عضو کلیساي خانه اي را هر يك به ۱۰ سال حبس برای شرکت در تجمع غير قانوني و جرائم امنيتي دیگر برای ترويج مسيحيت محکوم کرد.^{۱۱۳}

کسانی که به مسيحيت تغيير دين داده و يا می خواهند تغيير دين دهند، به لحاظ قانوني مسيحي شناخته نمي شوند و مقامات با شدت با آنها برخورد می کند. اگرچه تغيير مذهب تحت قانون ايران جرم محسوب نمي شود، مقامات قضائي از تفسيرهای مذهبی و قوانین مرتبط با امنیت ملی برای اعمال مجازات های شدید، از جمله حبس و شلاق استفاده می کنند.^{۱۱۴} در ماه ژانويه ۲۰۱۷، دادگاه تجدید نظر تهران حکم پنج سال حبس برای ابراهيم فیروزی، يك مسيحي به اتهام فعالیت های مسيحي را تایید کرد.^{۱۱۵} طبق گزارش ها بين ماه های می و آگوست ۲۰۱۵ ۷۹ مسيحي در سراسر ايران دستگیر شده اند.^{۱۱۶} دولت همچنین کلیساهايی که خدمات خود را به فارسي عرضه می کنند را تعطيل کرده و مانع از ورود ايرانيان غير مسيحي به کلیساها شده است.^{۱۱۷}

در مواردي هم حملاتی به مكان های مذهبی اديان شناخته شده وارد شده است. در ۲۴ و ۲۶ دسامبر ۲۰۱۷، مهاجمان ناشناخته يك عبادتگاه را در شيراز تخریب کردند.^{۱۱۸}

بستری و ۳۲۰ تا ۶۰۰ نفر بازداشت شدند.¹²⁷ رسانه های ایران اظهار داشتند که دراویش گنابادی، پنج تن از عوامل امنیتی از جمله سه پلیس را توسط یک اتوبوس زیر گرفته و کشته اند و غایب این ادعا توسط جامعه دراویش رد شده است.¹²⁸

یارسان و صابئین-مندانیان نیز از حمایت رسمی برخوردار نیستند و اغلب مورد هدف قرار می گیرند. صابئین-مندانیان و یارسان شکایت دارند که حکومت به آنها اجازه ساخت عبادتگاه و انجام مراسم مذهبی در عموم به آنها نمی دهد. در مارس ۲۰۱۵ گروهی از مهاجمان که ادعا می کردند از پیروان رهبر هستند، با سنگ و باتوم به یک عبادتگاه متعلق به جامعه یارسان حمله کرده و به پنجره ها و وسائل آن صدمه زدند. با این حال برخی دیگر از یارسان ها گفته اند که امکان انجام مراسم مذهبی خود را به طور مسالمت آمیز در اماکن مذهبی داشته اند اگرچه حکومت آنها را از نزدیک تحت نظر داشته است.¹²⁹

نفرت پراکنی

بسیاری از اقلیت های ایران از این امر گله دارند که محرومیت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آن ها اغلب با تردید های تکراری که اقلیت های دینی را تحقیر می کند یا کلیشه های نادرست درباره گروه های قومی تشید می شود. این نوع محتوانه تنها در رسانه های سنتی و اجتماعی منتشر می شود، بلکه می تواند در برنامه های آموزشی و گاه در اظهارات مقامات دولتی و مقامات مذهبی نیز یافت شود. چنین اظهاراتی در صورت عدم برخورد می تواند منجر به تبعیض، محرومیت و در بدترین حالت خشونت علیه اقلیت ها شود.

روحانیون در راس کار در ایران، با هویت قوی شیعه، اغلب اقلیت های مذهبی را تحقیر می کنند. به خصوص طرفداران مذاهب به رسمیت شناخته نشده توسط قانون - که از هیچگونه حمایت قانونی برخوردار نیستند- در برابر این حملات آسیب پذیرند. به عنوان مثال، برخی از علمای شیعه و آیت الله ها، سخنانی علیه طرفداران یارسان گفته و شیعیان را از ازدواج یا معاشرت با آنها منع کرده اند.

با این حال، اقلیت های مذهبی که قانونا به رسمیت شناخته نشده اند بیشتر در معرض خطر هستند. این در مورد جامع بهائی، که دولت ایران به عنوان یک فرقه ظاله و گروه مخالف، که از حمایت قانونی برخوردار نیست، معرفی می کند بیشتر قابل صدق است.¹¹⁹ بین سال های ۱۹۷۸ و ۲۰۰۶، تنها به علت عقیده شان ۲۱۹ بهائی توسط دادگاه های انقلاب کشته شدند.¹²⁰ هفت رهبران دینی جامعه بهائی در سطح ملی در سال ۲۰۱۰ هریک به دو حبس ده ساله و جمعا به ۲۰ سال حبس محکوم شدند و طبق قانون اشد مجازات آنها یعنی ده سال حبس اجرا شد و در نتیجه منجر به آزادی ۴ نفر از آنها در سالهای ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ و ۱۲۱ از حضور بهائیان نیز در اجتماعات مذهبی و اجتماعی جلوگیری می شود¹²² و خانه هایشان به طور مرتب مورد حمله قرار می گیرند و کتاب های مذهبی و اقلام مذهبی آنها مصادره می شود.¹²³ در ماه های زوئیه و اکتبر سال ۲۰۱۵، چندین گورستان بهائی تخریب شدند و طبق گزارش ها، پلیس هیچ اقدامی انجام نداده است. دولت همچنین تلاش های هماهنگ و گسترش ای را برای انکار بهائیان از دسترسی به تحصیل و اشتغال صرفا به خاطر بهایی بودن به کار می گیرد. (این موضوع مفصلًا مورد بحث قرار می گیرد).

دراویش گنابادی، که مسلمانان شیعه و پیرو تعالیم صوفی هستند، حمله به گورستان ها و مکان های عبادت و همچنین تهدیدات امنیتی و اطلاعاتی را گزارش کرده اند. علاوه بر این، بسیاری از اعضای جامعه در طول سالها دستگیر و محکمه شده اند. به عنوان مثال، در ماه نوامبر سال ۲۰۱۵، پنج نفر از دراویش گنابادی بازداشت شده در دزفول متهم به اخلال در نظم عمومی و توهین به مقدسات شدند.

در تاریخ ۱۹ فوریه سال ۲۰۱۸ دراویش گنابادی در تهران متعاقب خبر صدور حکم بازداشت رهبر معنوی خود، دکتر نورالدین تابنده، و بازداشت یکی از دراویش که برای محافظت از او آمده بود، تظاهرات کردند. طبق گزارش ها، ماموران امنیتی لباس شخصی، با تظاهر کنندگان جمع شده در محله دکتر تابنده با شلیک گلوله، گاز اشک آور و با توم برخورد کردند.¹²⁵ تظاهرکنندگان با استفاده از چوب و پرتاپ سنگ پاسخ دادند و طی درگیری های پس از آن حداقل دو عضو جامعه دراویش کشته شده،¹²⁶ ۲۰۰ نفر

نمایندگی سیاسی

قانون اساسی جهت تضمین نمایندگی اقلیت های مذهبی، پنج کرسی مجلس را برای پیروان ادیان شناخته شده رزرو کرده است. یک صندلی برای زرتشیان، یکی برای یهودیان، یکی برای مسیحیان چالدوآشوری و دو کرسی برای مسیحیان ارمنی است. دولت این امر را به مثابه نمونه مثبتی از اعطای حقوق به اقلیت ها می داند و ادعا می کند که در مقایسه با مسلمانان، نمایندگی اقلیت های مذهبی در سرتاسر کشور بیشتر هستند.¹³⁸ با این حال این کرسی ها کف و سقف حقوق اقلیت ها است چرا که آنها نمی توانند کرسی های دیگری را در مجلس به دست بیاورند. مضافاً به اینکه برخی از نمایندگان اقلیت ها به خاطر ترس از اذیت و آزارهای حکومت سکوت کرده و یا مطابقی مبنی بر حمایت از این گونه رفتار تبعیض آمیز بیان نموده اند.¹³⁹ با این حال، هنگامی که این اقدامات محدود در کنار نمایندگی گسترده تر اقلیت ها در زندگی سیاسی به طور کلی ارزیابی می شود، تصویری بسیار نامناسب ظاهر می شود.

حضور هر دو اقلیت قومی و مذهبی در مقامات سیاسی سطح بالا در جمهوری اسلامی کم رنگ است. در برخی موارد، محرومیت اقلیت ها به صورت قانونی ثبت شده است. طبق قانون اساسی، کاندیداهای ریاست جمهوری باید از پیروان دین اقلیت های مذهبی از داشتن این پست محروم هستند. به اقلیت های مذهبی از نتیجه سنی ها و همین ترتیب، طرفداران مذاهب غیر از اسلام شیعه نمی توانند به عنوان رهبر، عضو مجلس خبرگان، شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت انتخاب شوند.¹⁴⁰ در حالیکه این امر مانع دسترسی برخی از اقلیت ها به پست های عالی نشده است (علی خامنه ای و میر حسین موسوی هر دو ترک آذربایجانی هستند)، اما به وضوح شامل سنی ها و دیگر اقلیت های مذهبی نمی شود. بسیاری از پست های قضایی نیز برای ایرانیان غیر شیعه و همچنین زنان وجود ندارد.¹⁴¹

با این وجود، حتی اگر موانع قانونی برای انتساب اقلیت ها وجود نداشته باشد، باز هم محرومیت ادامه می یابد. از زمان انقلاب اسلامی هرگز وزیر، معاون وزیر یا فرماندار سنی نبوده است.¹⁴² با وجود انتظارات بالا سنی ها از روحانی پس از انتخاب مجدد او در ماه می ۲۰۱۷، برای تغییر این الگو، روحانی موفق نشد که یک سنی را در کابینه

با این حال، جامع بهائی همواره بدترین وضعیت را داشته و مورد تحقیر و محکومیت در بالاترین سطح حکومت قرار داشته است. مطابق موضع رسمی رژیم ایران دیانت بهائی یک "دین ساختگی" و یک جنبش سیاسی است که خود را به عنوان جامعه معنوی معرفی می کند. در ماه می و ژوئن ۲۰۱۵ موجی از اظهارات نفرت انگیز علیه جامعه بهائی که توسط ۱۵۹ رهبر مذهبی، قضایی و سیاسی ایران بیان شده بود، از طرف گزارشگر ویژه سازمان ملل متعدد در مورد آزادی مذهب یا اعتقاد و گزارشگر ویژه سازمان ملل متعدد در مورد ایران محکوم شد.¹³⁰ از آنجا که محل مقدس اصلی بهائیان در اسرائیل است، آنها به طور مداوم به عنوان صهیونیست ها یا ستون پنجم برای اسرائیل در رسانه های ایران به تصویر کشیده می شوند.¹³¹ سازمان های بهائی از زمان سرکار آمدن روحانی بیش از ۳۰۰۰۰ مورد رسانه ای ضد بهایی ها را مستند کرده اند، که بعضی از آنها جامعه بهایی را به انحراف جنسی متهم می کنند.¹³² فعالان بهایی همچنان معتقدند که کتابهای درسی رسمی به طور آشکار به مذهب بهایی تهمت زده و اطلاعات تحریف شده درباره تاریخ و باورهای جامعه بهایی را آموزش می دهند.¹³³

سخنان نژادپرستانه نیز بر علیه اقلیت های قومی زده می شود. در نوامبر ۲۰۱۶، تظاهرات در شهرهای مختلف آذربایجان و تهران بر علیه برنامه «فتیله» برپا شد. در این برنامه کمدمی پدر و پسری توالت پاک کن هتل را با مسوک استبهای گرفته بودند.¹³⁴ در ماه جولای و اوت ۲۰۱۵ پس از انتشار مقاله ای در روزنامه طرح نوکه ترک های آذربایجان آن را توهین آمیز دیدند، تظاهراتی برپا شد.¹³⁵

در مورد عرب ها، کلیشه های نژادپرستانه به دلیل عوامل ژئوپولیتیک، به ویژه رقابت ایران با عربستان سعودی و روابط پر سر و صدا با دیگر کشورهای عربی در منطقه، وجود دارد. در آوریل ۲۰۱۶، پس از انتشار شایعاتی از تعریض جنسی به دو زائر ایرانی توسط مامورین امنیت فرودگاه در عربستان سعودی، عرب های ایران مورد حمله و سوء استفاده نژادپرستانه قرار گرفتند.¹³⁶ در سال ۲۰۱۶، تلویزیون دولتی یک گفته ای نژاد پرستانه از یک کمدین مشهور پخش کرد که در آن او ارزش عرب ها را با رفتن به توالت برابر کرده بود و ادای آنها را در آورده بود.¹³⁷

۳ نفر از ۱۳ کرسی توسط نامزدهای عرب تسخیر شد- بسیاری از مردم که مظنون به تقلب بودند، در اهواز تظاهرات کردند.^{۱۴۵} اقلیت های بلوج، کرد و ترکمن نیز در پست های سیاسی بالا و متوسط حضوری ندارند.^{۱۴۶}

همچنین اخیرا اختلافاتی در مورد واحد شرایط بودن اقلیت های مذهبی برای حضور در شوراهای شهر و روستا وجود دارد. ماده ۲۵ قانون تشکیل، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی، نامزدی هر یک از ادیان شناخته شده در قانون اساسی را برای حضور در شورای شهر و روستا اجازه می دهد. با این حال، رئیس شورای نگهبان پیش از انتخابات شورای شهر و روستا در ماه می سال ۲۰۱۷ اعلام کرد که اقلیت های مذهبی نمی توانند برای انتخابات در حوزه هایی که دارای اکثریت مسلمان هستند، انتخاب شوند.^{۱۴۷} کاندیدای زردشتی، سپنتنا نیکنام، که برای عضویت در شورای شهر یزد، مجدد انتخاب شد، پس از شکایت کاندیدای مسلمان ناموفق، حکمی از دادگاه مبنی بر تعليق عضویت خود دریافت کرد.^{۱۴۸} سخنگوی مجلس این حکم را غیرقانونی خواند و در ماه نوامبر مجلس به اکثریت رای به یک لایحه اصلاح شده داد که حق اقلیت های مذهبی را برای عضویت در شورای شهر و روستا تضمین کند. اگر چه در ماه دسامبر، شورای نگهبان این لایحه را رد کرد.^{۱۴۹}^{۱۵۰}

جدید خود قرار دهد.^{۱۴۳} همچنین روحانی هیچ عضوی از اقلیت های قومی را برای پست فرمانداری استان تعیین نکرد. علاوه بر این، در ماه نوامبر سال ۲۰۱۷، دو نفر از مدیران کمپین روحانی که برای مشارکت بیشتر سنی ها در دولت فعالیت می کردند، هشدارهایی از وزارت اطلاعات برای متوقف کردن حمایت خود دریافت کردند. این دو نفر بخشی از یک کمیته تشکیل شده برای حمایت از مشارکت سنی ها بودند که وزارت اطلاعات همچنین خواستار انحلال آن شد.^{۱۴۴}

روحانی، با این حال، پست جدید دستیار ویژه رئیس جمهور برای امور اقلیت های قومی و مذهبی را ایجاد کرد. اگرچه علی یونسی، وزیر سابق اطلاعات که به این پست منصوب شد، نه اقلیت قومی و مذهبی است. اگرچه در سطح شهرستان ها، دولت روحانی بعضی از مقامات اجرایی را از اقلیت های قومی و مذهبی در این مناطق منصوب کرده است. در واقع، برای اولین بار در جمهوری اسلامی، دولت روحانی در نخستین دوره خود، دوزن اهل سنت (یک ترکمن و یک بلوج) را به عنوان مدیران ارشد انتخاب کرد.

با وجود این نمونه های مثبت، عدم حضور اقلیت ها در اداره ولایات و استان ها نمایان است. در ماه سپتامبر سال ۲۰۱۷، پس از اعلام نتایج انتخابات شورای شهر - که فقط

۶

نقض حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

در سال های اخیر، دولت ایران توجه زیادی به مبارزه با فقر کرده است و روحانی در سخنرانی در سال ۲۰۱۴ اعلام کرد که فقر بزرگترین شر در جامعه ایران است. با وجود پیشرفت های قابل توجه، با این حال، نتایج کاهش فقر به طور مساوی توزیع نشده است. به عنوان یک قاعده کلی، مناطقی که اقلیت ها در آن ساکن هستند، در مقایسه با استان های اکثریت فارس نشین، نسبتاً کم توسعه یافته اند. این نتیجه یک الگوی روشن و بلند مدت غفلت توسط دولت مرکزی است.

استاندارد زندگی

شکل ۸: درصد جمعیت زیر خط فقر، استان های منتخب، ۲۰۱۴

استان	شهری	روستایی
در سطح کشور	%۲۳.۴	%۴۰.۱
آذربایجان شرقی	%۳۵.۷۲	%۲۶.۰۵
آذربایجان غربی	%۳۸.۵۶	%۲۷.۸۶
بوشهر	%۴۶.۰۲	%۳۸.۴۹
فارس	%۳۲.۶۶	%۴۲.۰۹
کرمانشاه	%۳۲.۱۶	%۳۶.۳۵
خوزستان	%۳۲.۲۲	%۲۵.۰۷
کردستان	%۶۲.۱۲	%۴۸.۹۷
لرستان	%۴۹.۰۶	%۶۵.۰۸
سیستان-بلوچستان	%۵۲.۹۶	%۷۵.۶۳
تهران	%۱۷.۴۳	%۲۵.۲۱

سیستان و بلوچستان، که در آن گروه قومی بلوچی اکثریت جمعیت را تشکیل می دهد، فقیرترین استان ایران است.^{۱۵۱} اکثریت جمعیت -%۵۴ و %۷۷ درصد به ترتیب در مناطق شهری و روستایی و زیر خط فقر زندگی می کنند(نمودار شماره ۸). این استان در بسیاری از شاخص های توسعه کلیدی ضعیف است؛ بالاترین میزان بیسواندی و مرگ و میر نوزادان را در کشور دارد، و تقریباً دو سوم از استان دسترسی به آب آشامیدنی تمیز ندارد.^{۱۵۲} با وجود این واقعیت که استان غنی از منابع گاز، نفت، طلا و منابع دریایی است، دولت در توسعه اقتصادی و سرمایه گذاری سود و منفعت بلوچ ها را به حساب نیاورده است.^{۱۵۳} برخی از بلوچ ها راه های جایگزین محدودی دارند و با توجه به مرزهای استان با پاکستان و افغانستان، به قاچاق روی می آورند.^{۱۵۴}

کرد همراه است.¹⁶² پس از دیدار از ایران در سال ۲۰۰۶، گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد مسکن مناسب گفت که با وجود محله هایی که فاضلاب های باز و زباله های جمع آوری نشده دارند، شرایط زندگی در مناطق اکثربت کرد، مناسب نیست.¹⁶³ شرایط بد زندگی در مناطق کردی به تاریخ اسکان مجدد و مصادره زمین¹⁶⁴ و نیز تلاش های ناکافی بازسازی در پایان جنگ ایران و عراق بستگی دارد.¹⁶⁵

بر اساس تحقیق صورت گرفته توسط سازمان حقوق بشر اهواز، در خوزستان که منبع ثروت نفت ایران است، خیلی عرب ها در محل های سکونت موقت زندگی می کنند که دارای سیستم های فاضلاب، برق، درمانگاه ها، مدارس و سایر خدمات ابتدایی نیستند.¹⁵⁵ ساکنان شهرهای بزرگ تحت تأثیر قطع برق و دسترسی نامنظم به گاز هستند.¹⁵⁶ خوزستان نیز مانند استان سیستان و بلوچستان از کمبود سواد، پایین بودن متوسط امید به زندگی و میزان بالای مرگ و میر نوزادان و¹⁵⁷ سوء تغذیه کودکان رنج می برد.

بهداشت

توسعه نیافتگی بسیاری از استان هایی که اقلیت های قومی در آنها زندگی می کنند، همانطور که در بخش قبل بحث شد، مانع دسترسی بسیاری از افراد به خدمات

شکل شماره ۹: نرخ مرگ و میر کودکان زیر پنج سال، استان های انتخابی،
۱۴۰۰ (از هر ۱۰۰۰ تولد)

استان	نرخ مرگ و میر
آذربایجان شرقی	۱۷
آذربایجان غربی	۲۶.۸
بوشهر	۱۷.۵
فارس	۲۵.۳
کرمان	۲۰.۲
خوزستان	۱۸.۷
کردستان	۳۰.۳
کرمانشاه	۲۲.۵
لرستان	۱۶.۸
سیستان-بلوچستان	۲۵.۷
تهران	۱۶.۰

منبع: لانست¹⁶⁷

اثرات فقر و در حاشیه بودن استان از میزان مصرف مواد مخدوش میزین خودکشی نمایان است. آمارهای دولتی تا سال ۲۰۱۳ نشان می دهد که بیش از ۸۰۰۰۰ نفر در خوزستان از اعتیاد به مواد مخدوش رنج می برند، اگرچه آمار واقعی می تواند بالاتر باشد.¹⁵⁸ گزارش شده است تعداد زیادی از زنان مبتلا به اعتیاد به مواد مخدوش استند، اما این در آمار رسمی نشان داده نشده است. تعداد زیادی از زنان از اعتیاد رنج می برند اما این امر در آمارهای رسمی انعکاس پیدا نکرده است.

اعتقاد بر این است که خوزستان به دلیل شرایط اجتماعی و اقتصادی فقیری که بر جمعیت عرب آن تأثیر می گذارد، یکی از بالاترین میزان خودکشی را دارد.¹⁵⁹ در اوت ۲۰۱۷، یک مرد عرب به نام جاسم مرمزی به دلیل شرم و ناامیدی ناشی از عدم توانایی برای فراهم کردن معیشت همسر و فرزندش، خود را به آتش کشاند. این تنها یکی از موارد چندین خودکشی گزارش شده مردان نان آور خانواده در آن ماه بود.¹⁶⁰ در ایزه در استان خوزستان نیز آمار خودکشی در سالهای اخیر به¹⁶¹ واسطه مشکلات اقتصادی و بیکاری بالا رفته است.

استان ایلام همچنین یکی از بالاترین میزان خودکشی در ایران را دارد، که با فقدان توسعه کلی استان های اکثریت

¹⁶⁸ معلق در هر متر مکعب مشخص کرد.¹⁶⁹ شهرهای سندج و کرمانشاه نیز در میان آلوده ترین مناطق جهان قرار دارند.¹⁷⁰ طبق گفته فعالان محیط زیست، آلودگی در خوزستان با سیاست های بلند مدت دولت ایران در زمینه انحراف رودخانه، ساخت سد و خشک شدن تالاب ها برای حفاری های نفتی مرتبط است، که منجر به افزایش طوفان های گرد و غبار سمی در منطقه شده است. این مساله به نوبه خود منجر به افزایش بیماری های تنفسی و سرطان شده است.¹⁷¹ بر اساس نتایج یک مطالعه در سال ۲۰۱۰، ۹۰.۸ درصد از کودکان ۱۴-۱۲ ساله اهواز از آسم رنج می برند.¹⁷² استفاده حکومت از بنزین با کیفیت پایین، گسترش کارخانه های پتروشیمی عوامل مهمی در میزان بالای آلودگی هوا در بسیاری از شهرهای ایران است.

بهداشتی مناسب است. به عنوان مثال، در سیستان و بلوچستان، کمبود امکانات درمانگاه های بهداشتی در مناطق دورافتاده و روستایی منجر به پایین بودن نرخ زندگی از سطح معمول شده است.¹⁷³ این استان یکی از استان هایی است که بالاترین آمار مرگ و میر کودکان زیر پنج سال را دارد و فقط کردستان از آن پیشی گرفته است. (شکل شماره ۹)

در استان هایی که با چالش های حاد مراقبت های بهداشتی مواجه هستند موارد دیگر از جمله آلودگی هوا مرتبط با صنعتی شدن، شرایط را بدتر می کند. در سال ۲۰۱۱، سازمان بهداشت جهانی نام اهواز را به عنوان آلوده ترین شهر جهان، با میانگین سالیانه ۳۷۲ میلی گرم ذرات

مطالعه موردی: درمان و توانبخشی برای قربانیان حملات سلاح های شیمیایی

سردشت، کمیسیون ۲۰ درصد از قربانیان حملات سلاح های شیمیایی عراق را شناسایی کرده است و تنها ۶ درصد از این قربانیان ¹⁷⁴ غرامت دریافت کرده اند.

در نتیجه، در ماه ژوئن و ژوئیه ۲۰۱۷، جمعیت محلی به منظور

افزایش توجه دولت به کاهش تاثیرات بهداشتی و محیطی حملات شیمیایی، اعتراض کردند. به مناسبت سی امین سالگرد حملات سردشت و زرده دالاهو، فعالان یک سینیار در مورد میراث حملات سردشت، یک راهپیمایی یادبود و یک مراسم خاکسپاری نمادین برای قربانیان شیمیایی سازماندهی کردند. فعالان مدنی همچنین یک نامه عمومی به رئیس جمهور روحانی نوشتند که توسط رسانه های دولتی منتشر شد.¹⁷⁵ مقامات دولتی متعددی از آن زمان متعهد شده اند تا بیشتر به نیاز قربانیان زرده دالاهو و سایر نقاط رسیدگی کنند. با این حال، پیشرفتی در تعهدات قانونی دولت در این زمینه صورت نگرفته است.

در ازامدت به مردم محلی و محیط زیست را نادیده گرفته است. عدم توجه به وضعیت قربانیان، بیشتر ناشی از این امر است که آنها کرد، سنی، ساکن مناطق خارج از مراکز قدرت و اغلب از اقسام کم درآمد اقتصادی هستند.

در ماه ژوئن ۲۰۱۰ بود که تازه مجلس ایران با تصویب قانون شناسایی و حمایت از قربانیان سلاح های شیمیایی، قدم مشخصی در مسیر درست برداشت. این قانون یک کمیسیون پزشکی را در بنیاد امور شهدا و جانبازان جهت شناسایی قربانیان سلاح های شیمیایی و کار با مجلس برای تأمین منابع مالی و حمایت پزشکی از آنها ایجاد کرد. کمیسیون اجتماعی پارلمان هر ۹ ماه یکبار از کمیسیون گزارش دریافت می کند و براساس یافته های این گزارش، بودجه را تأمین می کند. با این حال کمیسیون در تصمیم گیری در مورد درخواست های حمایت و پشتیبانی، آهسته و بی اثر بوده است. به گفته انجمن غیردولتی قربانیان شیمیایی

حمله ی ژوئن ۱۹۸۷ به سردشت، مرکز استان آذربایجان غربی، اولین حمله شیمیایی عمده توسط نیروهای عراقی در جنگ ایران- عراق بود. چندین حمله مشابه از جمله یک ماه بعد در جولای ۱۹۸۷ به شهر زرده دالاهو در استان کرمانشاه صورت گرفت. ساکنان سردشت و زرده دالاهو، مانند بسیاری از مردم ناحیه مرزی که تحت تاثیر جنگ ایران و عراق قرار گرفته اند، عمدتاً کرد ها هستند. اعتقاد بر این است که فقط در دو محل، هزاران نفر از مشکلات مسمومیت ناشی از سلاح های شیمیایی رنج می برند. مدافعان حقوق مدنی ساکن در محل گفته اند که دولت به شدت آسیب های

ذکر شد، حاوی دستورالعملی است که ف آنها باید از دانشگاه ها در روند پذیرش یا در طول تحصیلاتشان، پس از شناخته شدن، اخراج شوند.¹⁸¹ «در نتیجه محدودیت های دولت برای دسترسی به تحصیلات دانشگاهی، برخی از اعضای جامعه بهایی دانشگاهی برای تحصیلات عالی در سال ۱۹۸۷ تاسیس کردند که بسیاری از آنها بعداً زندانی شدند.¹⁸² طبق گفته جامعه بین المللی بهائی، تا کنون صد ها دانشجوی بهائی سالانه از تحصیلات دانشگاهی منع شده اند. علی رغم رعایت تمام ترتیب مانع از تکمیل روند ثبت نام می شوند. دیگران که می توانند ثبت نام کنند پس از شناخته شدن آنها به عنوان بهائیان از دانشگاه اخراج می شوند.¹⁸³

در مورد اقلیت های قومی ایران، به ویژه بلوج، عرب و کردها، چالش هایی که در دسترسی به تحصیلات وجود دارد، مربوط به فقدان توسعه و فقر آنها است. برای مثال، در سیستان و بلوچستان، بسیاری از ساختمان های مدارس، سازه های خشتی هستند که خطرات ایمنی برای دانش آموزان ایجاد می کنند.¹⁸⁴ بدتر از همه، تعداد مدارس کم و در مناطق دور افتاده هستند و بسیاری از خانوارهای نمی توانند هزینه حمل و نقل را تامین کنند.¹⁸⁵ علاوه بر این، بسیاری از افراد برای دریافت اسناد رسمی هویتی که برای ثبت نام در مدارس لازم است، به ادارات دولتی دسترسی ندارند. بر اساس بیانیه ای که نماینده سیستان و بلوچستان در مجلس در ماه ژوئن سال ۲۰۱۷ میلادی منتشر کرد، آمار رسمی نشان می دهد که در این استان ۲۶۰۰۰ تا ۳۰۰۰۰ کودک استان در آن سال آموزش ندیده اند، اما آمار واقعی می تواند نزدیک به ۱۲۰۰۰۰ نفر باشد.¹⁸⁶ در اهواز، کودکان نیز باید مسافت های طولانی برای رفتن به مدرسه طی کنند¹⁸⁷ و بسیاری از مدارس موقتی هستند.¹⁸⁸

عوامل بالا منجر به افزایش میزان رها کردن تحصیلات و کاهش شاخص های دستیابی به آموزش می شود. برای مثال، در میان عرب ها، میزان ریزش دانش آموزان در سطح ابتدایی ۳۰ درصد، ۶۰ درصد در سطح متوسط و ۷۰ درصد در دبیرستان است.¹⁸⁹ میزان سواد در استان سیستان و بلوچستان پایین تر از هر استان دیگری است و در میان عرب ها نیز کم است. (شکل شماره ۱۰).

استان های اقلیت های قومی نیز از اثرات نامطلوب بقایای جنگ ایران و عراق بر سلامت نیز رنج می برند. در خوزستان، ساکنان برخی از شهرها به علت دفع نامناسب مواد شیمیایی و بیولوژیکی باقی مانده از جنگ، از بیماری های پوستی، قلبی و کلیوی بیشتر از حد طبیعی و معمول رنج می برند.¹⁷³ هزاران نفر از کردهای ایران که در مناطق مرزی عراق زندگی می کنند نیز سالهای است که از اثرات حملات سلاح های شیمیایی عراق در طول جنگ رنج می برند.

تحصیلات

قوانين داخلی و بین المللی حق همه ایرانیان برای دسترسی به تحصیل را تضمین می کند. با این حال، هر دو محدودیت های قانونی و عملی به محدود کردن توانایی اقلیت ها در دسترسی به آموزش منجر می شود.

در مورد اقلیت های مذهبی، شرایط ورودی اقلیت ها را از ثبت نام برای مدرسه و دانشگاه جلوگیری می کند مگر اینکه ادعا کنند که پیرو یکی از ادیان به رسمیت شناخته شده هستند.¹⁷⁷ مقررات پذیرش در دانشگاه مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی مقرر می کند که دانش آموزان باید از پیروان یکی از چهار دین به رسمیت شناخته شده باشند. علاوه بر این در ۲۰۱۰ بیانیه ای از دبیرخانه هیئت انتخاب مرکزی دانشجویان صادر شد که بیان می کرد که فدانشجویان معتقد به مذاهب و اقلیت های غیر رسمی، حق تحصیل در دانشگاه ها را ندارند و اگر آنها در حال حاضر ثبت نام کرده اند، باید خود را به دبیرخانه معرفی کنند.¹⁷⁸

صائبین - منداییان، یارسان و دیگر اقلیت ها به رسمیت شناخته نشده مجبورند خود را در فرم های ثبت نام مسیحی یا مسلمان معرفی کنند تا حق دسترسی به تحصیلات عالی داشته باشند. آنها همچنین باید یک آزمون ورودی بر اساس الهیات اسلامی، مسیحی یا یهودی بگذرانند.¹⁷⁹ پس از آشکار شدن وابستگی های مذهبی، اقلیت ها از دانشگاه اخراج می شوند. به عنوان نمونه در اوایل سال ۲۰۱۷، مقامات مانع ادامه تحصیل مصطفی دانشجو، وکیل مدافع صوفی گنابادی، شدن.¹⁸⁰

بهائیان اقلیت مذهبی هستند که به شدت از حق تحصیل منع شده اند. مصوبه ۱۹۹۱ دولت در مورد بهائیان که قبل از

شکل شماره ۱۰: نرخ سواد، استان های انتخابی، ۲۰۱۶

به طور سنتی، بلوچ ها در ایران، به ویژه نسل های قدیمی تر، ارتباط اندکی با دولت و نهادهای آن داشتند. به همین ترتیب، بسیاری از بلوچها تولد و ازدواج خود را ثبت نکرده اند. نیازی به دریافت کارت های شناسایی رسمی یا مدرک شهروندی نمی دیدند. این امر برای بسیاری از کوکان بلوچ مشکل ساز است، چراکه ثبت تولد آنها در صورتیکه پدر و پدر بزرگ آنها مدرک شهروندی ندارند، امکان پذیر نیست.¹⁹⁷ سایر عواملی که به این مسئله کمک می کنند عبارتند از: فقدان ادارات ثبت احوال در شهرهای کوچک و روستاهای عدم وسائل حمل و نقل به شهرهای بزرگ و تعداد زیادی از ازدواج های ثبت نشده بلوچ ها.¹⁹⁸ متأسفانه دولت هرگز سیاست هایی را برای رسیدگی به جوامع در حاشیه و منزوی و تضمین راههای مناسب ثبت ازدواج و تولد در نظر نگرفته است.

استان	نرخ سواد
در سطح کشور	% ۸۷.۰۵
آذربایجان شرقی	% ۸۴.۰۷
آذربایجان غربی	% ۸۲.۰
بوشهر	% ۸۹.۲
فارس	% ۸۸.۸
کرمانشاه	% ۸۴.۶
خوزستان	% ۸۵.۳
کردستان	% ۸۱.۶
لرستان	% ۸۳.۰
سیستان-بلوچستان	% ۷۵.۰
تهران	% ۹۲.۹

در سال ۲۰۱۳، برای متقاضیانی که احتمال ایرانی بودن آنها زیاد بود، یک فرآیند سریع برای درخواست گواهی تولد در سیستان بلوچستان معرفی شد. در ژانویه سال ۲۰۱۵، فرم‌انداز سیستان و بلوچستان اظهار داشت که تا پایان سال هیچ بلوچی بدون شناسنامه نخواهد بود.¹⁹⁹ به گفته مدیر اداره ثبت احوال سیستان و بلوچستان، ۲۴۰۰۰ شناسنامه تا نوامبر ۲۰۱۷ صادر شده است.²⁰⁰ علاوه بر این، در ماه فوریه ۲۰۱۷، هیات وزیران از وزارت آموزش و پرورش خواست کارت های ویژه ای برای کوکان بلوچ بدون شناسنامه صادر کند تا بتوانند برای مدرسه ثبت نام کنند. بر اساس گزارش ها، بیش از ۲۰ هزار کودک برای مدرسه ثبت نام کرده که ۱۹۰۰۰ نفر به مدرسه رفته اند.²⁰¹ اگر چه در ۲ جولای ۲۰۱۷، رئیس انجمن نمایندگان بلوچ به مطبوعات دولتی گفت که حدود ۳۵۰۰۰ بچه به علت فقدان اوراق شناسایی مناسب نتوانستند به مدرسه بروند.²⁰²

با این وجود، هزاران بلوچ بدون اسناد رسمی باقی مانده اند. فرآیند کلی پرسه های رسمی پیشنهادی توسط دولت برای اثبات هویت خیلی مشکل است و دسترسی بلوچ های به ادارات دولتی سخت است. کارشناسان محلی ادعایی کنند که بسیاری از بلوچ ها می خواستند برای کارت های شناسایی دولت اقدام کنند اما با موانع اداری غیرقابل تحملی مواجه شدند. جمع آوری مستندات مورد نیاز برای اکثر بلوچهای کم درآمد، به علت پیچیدگی های اداری یا به

به علت کمبود معلمان زن، دوری مدارس، ازدواج زود رسانی، کار در مزارع و تعصّب های فرهنگی و مذهبی دختران بیشتر از پسران مدرسه را رها و ترک تحصیل می کنند. در مصاحبه ای با مطبوعات دولتی سخنگوی وزارت آموزش و پرورش گفت که فقط ۴۰ تا ۶۰ درصد دانش آموزان دختر تحصیلات دوره متوسطه خود را در استان های مرزی کامل کرده اند.¹⁹¹ نرخ ترک تحصیل برای دختران ۵۰ درصد در سطح پنجم ابتدایی در سیستان و بلوچستان است.¹⁹²

اسناد و دسترسی به خدمات

برآورد می شود یک میلیون ایرانی شناسنامه یا سایر مدارک هویتی ندارند که ۴۰۰۰۰۰ نفر آنها کودک هستند.¹⁹³ در حالی که گروه های قومی دیگر نیز ممکن است تحت تأثیر این امر قرار گیرند، این مشکل بیشتر بر اقلیت بلوچ تاثیر می گذارد. شهروندان بلوچ بدون مدرک شهروندی نمی توانند به راحتی به کمک های اجتماعی دولتی از جمله پرداخت های رفاهی، مراقبت های بهداشتی و آموزش و پرورش دسترسی پیدا کنند.¹⁹⁴ بلوچ های بدون مدارک شناسایی مشکلاتی برای دسترسی به آب و برق و خدمات تلفن دارند.¹⁹⁵ آنها همچنین در معرض بی تابعیتی قانونی قرار دارند.¹⁹⁶

مطالعه موردی: حق تابعیت برای بجهه های مادران ایرانی و پدران خارجی

یکی از موارد دیگر در خصوص حقوق اقلیت های قومی وجود قوانین تبعیض آمیز در مورد انتقال تابعیت از طریق مادر به فرزند است. طبق بند ۲ ماده ۹۷۵ قانون مدنی هر طفلی که پدرش ایرانی باشد چه در خارج و چه در داخل ایران متولد شده باشد ایرانی به حساب می آید. طبق قوانین ایران مادر ایرانی نمی تواند تابعیت خود را به کودکش منتقل کند. اگر چه طبق بند ۶ ماده ۹۷۵ فرزند متولد از پدر غیر ایرانی در ایران چنانچه بلا فاصله و پس از رسیدن به سن هجده سال تمام لااقل یک سال دیگر هم در ایران اقامت

تبصره ای به این ماده واحده اضافه کرده باشد، می تواند تقاضای ۲۰۴ کرد مبنی بر اینکه این کودکان علاوه بر حق اقامت دائم در ایران همانند شهروندان ایرانی از حق تحصیل و بهداشت و درمان رایگان، تامین اجتماعی و یارانه برخوردار می باشند.

هزاران کودکی که در ایران از مادر ایرانی و پدر خارجی متولد شده اند تابعیت به دست نیاورده اند. خیلی از آنها کودکان حاصل از ازدواج مادر ایرانی و پدر افغان هستند. چنین ازدواج هایی بیشتر بین جامعه بلوچی که بین ایران و پاکستان و افغانستان هستند، صورت می گیرد. کودکان حاصل از این ازدواج ها طبق قانون بی تابعیت هستند و دسترسی آنها به منافع، بهداشت، آموزش و حق رای دادن و داشتن شغل های دولتی محدود است.

در سال ۲۰۱۵ نمایندگان مجلس طرح دیگری را پیشنهاد کردند که حقوق بیشتری در مورد تابعیت بچه ها بعد از رسیدن به سن ۱۸ سالگی و همچنین کودکانی که در خارج متولد شده بودند مقرر می کرد. در ژانویه ۲۰۱۷ محمد جواد فتحی نماینده تهران در مجلس از قانون تابعیت انتقاد کرد و گفت که قوانین تابعیت نباید بر اساس جنسیت باشد و کودکان مادران ایرانی باید بتوانند تابعیت ایرانی را برابر با کودکان پدران ایرانی به دست بیاورند. در آگوست ۲۰۱۷ مجلس بحث در این مورد را متوقف کرد و قرار بر این شد که دولت روحانی لایحه ای در این ۲۰۹ مورد به مجلس بدهد.

در سال ۲۰۰۵ طی تصویب ماده ۲۰۰۵ کودکان در صورتی می توانستند بعد از ۱۸ سالگی برای تابعیت ایرانی اقدام کنند که تابعیت پدر خود را رد کنند. شورای نگهبان

عمومی یا نیمه عمومی است باید از آن بگذرد. گزینش شامل ارزیابی اعتقاد متقاضی کار به اسلام و وفاداری آنها به جمهوری اسلامی است.^{۲۱۰} اساس این اقدام در قانون گزینش ۱۹۹۶ است که ماده ۲ آن معیارهای زیر را برای انتخاب کارکنان ذکر می کند:

۱. اعتقاد به دین مبین اسلام و یا یکی از ادیان رسمی مصريح در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۲. التزام عملی به احکام اسلام
۳. اعتقاد و التزام به ولایت فقیه، نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی
۴. عدم استهار به فساد اخلاقی و تجاهر به فسخ
۵. عدم سابقه وابستگی تشکیلاتی، هواداری از احزاب و سازمانها و گروههایی که غیر قانونی بودن آنها از طرف مقامات صالحه اعلام شده و یا می شود مگر

دلیل عدم وجود اسناد و مدارک غیر قابل انجام است. برای تشخیص هویت مقامات دولتی آزمایش DNA که پیوند خانوادگی را با شهروند ایرانی دیگری با مدرک شهروندی نشان دهد، پیشنهاد کردند.^{۲۰۳} با این حال، با توجه به هزینه های مرتبط با آزمایش DNA و این واقعیت که این تست احتمالا نیازمند سفر به تهران است، این گزینه بسیار فراتر از آنچه است که اکثر بلوچ ها می توانند انجام دهند.

استخدام

با وجود تضمین های قانونی برابری و مقررات ممنوعیت تحقیق درباره باورهای فردی، تبعیض در دسترسی به استخدام در ایران از طریق عمل گزینش، یک فرایند غربالگری اجباری است که هر فردی که به دنبال استخدام در بخش

در مورد اقلیت بهائی، محرومیت از زمینه های گسترده استفاده، سیاست رسمی دولتی و بخشی از اقدامات گسترده تر آزار و شکنجه علیه جامعه بهائی است. این خط مشی در مصوبه ۱۹۹۱ که توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی صادر و توسط علی خامنه ای رهبر جمهوری اسلامی امضا شده است، تبیین شده است. این مصوبه خواستار آن می شود که با بهاییان به گونه ای رفتار شود که «پیشرفت و توسعه آنها مسدود شود» و بیشتر بیان می کند که «افرادی که خود را به عنوان بهائی معروفی می کنند، نباید استخدام شوند». بر اساس یک تخمین، حدود ۱۰۰۰۰ بهایی بعد از سال ۱۹۷۹ از بخش عمومی اخراج شده اند و باید تعداد کسانی رانیز که هیچ وقت در بخش عمومی استخدام نشده اند را به این عدد اضافه کرد.²¹⁶

مقامات همچنین طیف وسیعی از تاکتیک ها را برای جلوگیری بهائی ها از کسب درآمد در بخش خصوصی، از جمله امتناع از صدور مجوز تجاری، آزار و اذیت صاحبان بهائی کسب و کار و مصادره زمین و کالا، به کار برده اند.²¹⁷ نامه ای که توسط اداره دولتی در سال ۲۰۰۷ صادر شد، خواستار آن می شود که بهاییان از فهرست ۲۶ شغل و تجارت خارج شده و از انجام شغل های با درآمد بالا منع شوند.²¹⁸ مقامات تنها بین ماه های ژوئن و نوامبر ۲۰۱۵ حداقل ۱۶۰ تجارت متعلق به بهائی را تعطیل کردند.²¹⁹ در آوریل ۲۰۱۷ حکومت ۱۸ فروشگاه را برای تعطیلی در یک روز مقدس بهائی، بست.²²⁰

اعضای اقلیت های قومی نیز با موانعی در جستجوی اشتغال مواجه هستند و نرخ بیکاری در جوامع آنها بطور نامناسب بالا است. این امر بدون شک مربوط به تبعیضاتی است که آنها با توجه به هویت قومی و یا مذهبی خود (در مورد اهل سنت) و همچنین فقدان فرصت های شغلی معقول در مناطق خود، مواجه هستند. براساس اطلاعات دولتی، از ۲۰ شهر برتر ایران با بالاترین نرخ بیکاری، ۱۸ تا در مناطق عرب، کرد و بلوج هستند.²²¹

به طور خاص در خوزستان، که بزرگترین منطقه ذخایر نفت و گاز ایران است، نرخ بیکاری در میان عرب ها با میزان ثروت طبیعی منطقه منطبق نیست. با وجود درخواست های مکرر برای اعمال سهمیه ای در شرکت های خارجی که مجبور به استخدام کارگران محلی شوند، کارکنان نفت و گاز از کارکنان خارج از منطقه اهواز به جای جمعیت محلی

آنکه توبه ایشان احراز شود.

۶. عدم سابقه کیفری

۷. عدم اعتیاد به مواد مخدر

تبصره ۱ - در خصوص بند ۲ اقلیت های مذهبی مصرح در قانون اساسی از نظر اعتقادی و عملی با رعایت قوانین و مقررات مربوطه،تابع شرایط خاص خود می باشد و در هر حال نباید متوجه به نقض احکام اسلامی باشد.

تبصره ۲ - ایثارگران در گزینش دارای اولویت می باشند و در صورت محدودیت ظرفیت و کثیر تقاضا، ملاک های تقدم (مانند مناطق محروم، فعالیت در نهادهای انقلابی، شرکت در نماز جمعه و جماعات، پوشش چادر برای خواهرا) نیز نسبت به داوطلبان اعمال می گردد.

طبق تبصره ۳ تشخیص بند ۶ ضوابط عمومی به عهده وزارت اطلاعات و در سایر موارد به عهده هیات عالی گزینش می باشد.²¹¹ گزینش نه تنها حق استخدام پیروان ادیان به رسمیت شناخته شده را محدود می کند، بلکه بر علیه سنی ها و کسان دیگری نیز که باوری مخالف اعتقادات رسمی دارند، تبعیض آمیز است.²¹²

اشتغال در نیروهای مسلح نیز با محدودیت الزام به قانون اساسی، اسلامی بودن ارتش، متعهد به آرمان های اسلامی است و از کسانی که وفادار به انقلاب اسلامی و ارزش های آن هستند، مواجه است. اگرچه اقلیت های مذهبی به رسمیت شناخته شده مجبور به انجام خدمات اجباری نظامی در کنار همتایان مسلمان خود هستند، آنها از داشتن اختیارات مقامات بر مسلمانان ممنوع هستند و بعد از پایان دوره اجباری خود، نمی توانند در ارتش شغلی را دنبال کنند.²¹³

یارسان ها اعتراض کردن که در زمان سربازی مجبور به زدن یا اصلاح کردن سبیل های خود هستند که از نظر مذهبی آنها را بلند کرده اند.²¹⁴ شکل ظاهری متمایز یارسانی ها به طور کلی موجب تبعیض علیه آنها در کارهای دولتی می شود و طبق گزارش ها توانایی آنها برای بهتر کردن موقعیتشان و بالا بردن وضعیت شغلی محدود است.²¹⁵

شکل شماره ۱۱: نرخ بیکاری، استان های انتخابی، ۲۰۱۷

استان	نرخ بیکاری (مرد)	نرخ بیکاری (زن)
در سطح کشور	%۱۰.۴	%۲۱.۸
آذربایجان شرقی	%۸.۸	%۱۵.۰
آذربایجان غربی	%۷.۵	%۷.۳
بوشهر	%۱۱.۲	%۱۱.۵
فارس	%۱۱	%۲۴.۶
کرمان	%۸.۱	%۲۶.۶
کرمانشاه	%۱۱.۴	%۲۳.۸
خوزستان	%۱۱.۷	%۲۸.۶
کردستان	%۸.۸	%۲۷.۸
لرستان	%۹.۵	%۲۴.۲
سیستان- بلوچستان	%۱۲.۵	%۱۴.۸
تهران	%۱۰.۱	%۲۶.۴

عرب استخدام می شوند. در نتیجه، بسیاری از عرب ها مجبور به انجام کار در بخش غیررسمی شده اند.²²²

طبق یک نشریه رسمی که توسط شورای عالی حقوق بشر ایران در سال ۲۰۱۵ منتشر شده است، دولت گام های جدیدی را برای افزایش نمایندگی سنی ها در نیروی کار برداشته است. این سند بیان می کند که فتعداد قابل توجهی از مشاغل مدیریتی به طور بی سابقه ای در اختیار نیروهای بومی و سنی قرار گرفته است ” و نمونه هایی از جمله پست های مدیریتی و اجرایی در منطقه آزاد چابهار، فرمانداران و کلانترها را ذکر می کند. همچنین ادعا می کند که فمرحله جدید استخدام نیروهای نیروی سنی در نیروهای مسلح و پلیس آغاز شده است.“²²³ اما واضح است که برای مقابله با اثر تبعیض ثبت شده در بازار کار و ایجاد اطمینان از اینکه اقلیت های قومی و مذهبی از فرصت های مشابه با دیگران برخوردار می شوند، کارهای بیشتری باید انجام شود.

خوزستان، از جمله نیشکر دهخدا، حداقل ۲۰۰۰۰۰ تا ۲۶۰۰۰۰ عرب را آواره کرد. گزارش شده است که جبران خسارت برای زمین های ضبط شده به مراتب کمتر از ارزش بازار بوده است.²²⁴ این سیاست ها همراه با وام های کم بهره و مسکن جدید برای جذب کارگران مهاجر بوده و هیچکدام از این مزايا در دسترس مردم محلی نبوده است.²²⁵ در ماه آوریل سال ۲۰۰۶، افشاگری نامه ای که گفته شد توسط محمد ابطحی معاون رئیس جمهور نوشته شده بود، که نشان دهنده سیاست عمدی دولت در تغییر تعادلی جمعیت در خوزستان با انتقال غیرعرب ها به منطقه بود، سبب اعتراضات جمعی در خوزستان شد.²²⁶

اخراج اجباری تعداد زیادی از کردها و بلوجها را نیز تحت تاثیر قرار داده است.²²⁷

جابجایی مبنی بر طرح های توسعه

جابجایی بر مبنای طرح های توسعه ای مدت ها است که سبب شکایت چندین اقلیت قومی است. پروژه های توسعه در مقیاس وسیعی در مناطق عرب، کرد و بلوج، شامل مصادره زمین و اخراج اجباری مردم محلی و انتقال جمعیت از جاهای دیگر به منطقه بوده است. علاوه بر این، فرصت های شغلی در پروژه های جدید توسعه به کارگران مهاجر به هزینه مردم محلی ارائه شده است.

به عنوان مثال، بر اساس گزارش گزارشگر ویژه مسکن مناسب در سال ۲۰۰۶، پروژه های توسعه ای دولتی در

مطالعه موردی: طرح توسعه بندر چابهار

۲۸۳۰۰۰ نفر و جمعیت استان سیستان و بلوچستان ۲۰۷ میلیون نفر است، مشخص نیست که کدام نوع حرکت های جمعیتی مدنظر مسئولان است تا برنامه های جمعیت شناختی را در چابهار تحقق بخشد.

نمایندگان استان سیستان و بلوچستان، علیرغم سخنرانی های خوش بینانه در اطراف برنامه توسعه چابهار، ادعا کرده اند که این پروژه تاکنون موفق به انجام وعده شغلی و سایر منافع به مردم محلی نشده است. محمد نعیم امینی فرد، نماینده سیستان و بلوچستان در مجلس در مصاحبه ای در ماه جولای ۲۰۱۷ اظهار داشت که برنامه توسعه چابهار هنوز سبب بهبود شرایط زندگی مردم محلی از آنجایی که زیرساخت های مورد نیاز برای تضمین رفاه وجود ندارد، نشده است.^{۵۳۲} در آوریل ۲۰۱۷، عبدالغفور ایران نژاد، یکی دیگر از اعضای مجلس از استان، در نامه ای به وزیر بهداشت شکایت کرد که نامزدهای محلی در امتحان استخدامی دولت مورد توجه قرار نگرفته اند.^{۲۳۶} در نهایت، با اشاره به راه اندازی یک پروژه بزرگ گردشگری در نوامبر ۲۰۱۵، احمد علی محبی، فرماندار چابهار گفت: «پروژه های ملی باید از پروژه های محلی حمایت کنند، اما این چیزی نیست که در چابهار اتفاق می افتد».^{۲۳۷}

طرح توسعه چابهار با لفاظی رسمی درباره ابعاد "تمدن" این پروژه و توان بالقوه برای آوردن توسعه پایدار به استان سیستان و بلوچستان همراه بوده است. در سخنرانی سال ۲۰۱۴، رئیس جمهور روحانی گفت که شهر چابهار باید با سرعت و با شدت پیشرفت کند و تبدیل به قلب قلمرو صنعتی کشور شود.^{۲۳۱} در ماه می ۲۰۱۷، عباس آقایی، رئیس سازمان بنادر و دریانوری در سیستان بلوچستان، گفت که توسعه چابهار وضعيت اقتصادی ساکنان محلی را با ایجاد شغل در فرودگاه ها، راه آهن، هتل ها و سایر بخش های گردشگری بهبود خواهد بخشید.^{۲۳۲}

در ماه اوت سال ۲۰۰۷، دولت احمدی نژاد برنامه توسعه چابهار را برای گسترش شهر بندر جنوبی چابهار در استان سیستان و بلوچستان راه اندازی کرد. این برنامه بخشی از تلاش ده های قبل برای توسعه منطقه بود. برای اولین بار در سال ۱۹۹۲ دولت این منطقه را به عنوان منطقه آزاد تجارتی و صنعتی اعلام کرد.

گسترش اخیر بندر چابهار به عنوان یک بخش کلیدی از برنامه توسعه حمل و نقل بین المللی شمال - جنوب (INST)، کشتی دریایی، راه آهن و مسیر جاده ای برای حمل و نقل بین هند، ایران، افغانستان، ارمنستان، آذربایجان، روسیه، آسیای مرکزی و اروپا بود. دولت آن را بزرگترین پروژه توسعه در تاریخ جمهوری اسلامی نامیده است، که تنها مرحله اول آن هزینه ای بالغ بر ۳۶۰ کار میلیون دلار داشته است.^{۲۲۸} بر روی این پروژه در زمان روحانی ادامه داشته است. در ماه می ۲۰۱۵ روحانی و نارنده مودی نخست وزیر هند، موافقتنامه هایی را که میلیاردها دلار سرمایه گذاری هند را در صنایع منطقه آزاد چابهار مانند کارخانه های آلومینیوم پیش بینی^{۲۲۹} می کرد، امضا کردند.

7

نتیجه گیری و توصیه ها

علی رغم امیدواری هایی که در ابتدای انتخاب حسن روحانی به ریاست جمهوری در مورد ایجاد تغییرات در وضعیت اقلیت های قومی و مذهبی می رفت و بر خلاف قول های او حین کارزار انتخاباتی، پس از گذشت ۵ سال متسافانه هیچ تغییر مثبتی در زمینه حقوق اقلیت های مذهبی و قومی در ایران به وجود نیامده است و همچنان تبعیض بر علیه اقلیت ها در زمینه حقوق مدنی و سیاسی، همچنین حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی وجود دارد.

- آزادی تمام فعالان اقلیت که برای کارهای صلح آمیز و حقوق بشر زندانی شده اند.
- لغو یا اصلاح مقررات مبهوم قانون مجازات اسلامی که محکومیت فعالان مسالمت آمیز و مدافعان حقوق اقلیت ها را اجازه می دهد.
- تضمین حق متهم به دادرسی عادلانه و احترام به استانداردهای دادرسی، از جمله حصول اطمینان از دسترسی متهم به وکیل بلاfacسله پس از دستگیری و تازمان محاکمه، و دسترسی به مترجم در جریان محاکمه.
- تصویب کنوانسیون علیه شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات های بی رحمانه و غیر انسانی.
- پایان دادن به استفاده از مجازات اعدام برای جنایاتی که با استانداردهای بین المللی برای جرایم جدی مطابقت ندارد.
- پایان دادن به قتل کولبران و اقدامات برای قانونمند کردن کار آنها.
- پیوستن به کنوانسیون اتاوا در مورد منوعیت مین های زمینی و بهبود تلاش های پاکسازی در مناطق آلوده.
- برای از بین بردن این شیوه تبعیض، دولت ایران باید راههای مشخصی برای مبارزه با تبعیض و نابرابری به کار گیرد و زمینه اجرای اصل ۱۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را در زمینه تدریس ادبیات اقوام در مدارس فراهم سازد. و همچنین اقلیت ها باید بتوانند در فعالیت های صلح آمیز بدون ترس از دستگیری شرکت کنند، در انجام فعالیت های مذهبی، فرهنگی، اجتماعی آزاد بوده و در کارهای عمومی به طور مساوی با دیگران شرکت کنند. به علاوه دولت باید اطمینان حاصل کند که سیاست های توسعه اقتصادی در راستای از بین بردن اختلافات اساسی در زمینه بهداشت، آموزش و استخدام خواهد بود.
- توصیه ها به دولت ایران:
- اصلاح تمام مواد قانون مجازات اسلامی که بر مبنای مذهب یا عقیده تبعیض آمیز است.

- معرفی روش های ساده و مناسب تا کسانی که مدارک شناسایی ندارند به راحتی بتوانند اسناد هویتی خود را دریافت کنند.
- اصلاح و تغییر قوانین تابعیت تا زنان بتوانند تابعیت خود را به فرزندانشان منتقل کنند.
- اصلاح فرآیند گزینش و سایر سیاست هایی که دسترسی به اشتغال را براساس باورهای فردی مشروط می کند.
- انتشار داده های جمعیت شناختی از ترکیب قومی و مذهبی مردم ایران جهت اندازه گیری پیشروفت در مبارزه با تبعیض و اطمینان از برابری.
- حصول اطمینان از اینکه پژوهه های جدید توسعه استخدام کارگران محلی را در اولویت قرار می دهد به خصوص در مناطقی که اقلیت ها ساکن هستند.
- ایجاد موسس مستقل حقوق بشر ملی در انتطاق با اصول پاریس که مسئول رسیدگی به شکایات نقض حقوق بشر است.
- اجازه به ساز و کار های سازمان ملل به ویژه گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران و گزارشگر آزادی بیان و عقیده برای ورود به کشور جهت بررسی وضعیت حقوق بشر.
- ارائه آموزش به زبان مادری در سطح مدرسه ابتدایی.
- حمایت از آزادی مذهب یا اعتقاد برای همه ایرانیان، از جمله آزادی تغییر مذهب یا اعتقاد خود.
- گسترش آزادی های به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی برای مسیحیان، یهودیان و زرتشیان ، برای همه اقلیت های مذهبی.
- پایان دادن به سرکوب و تبعیض علیه بهائیان و سیاست های معکوس که مانع از دسترسی آنان به تحصیل و اشتغال می شوند.
- انجام اقدامات لازم برای جلوگیری از انتشار محتوای محرك نفرت پراکنی نسبت به اقلیت های قومی و مذهبی.
- انجام اقدامات لازم برای افزایش نمایندگی اقلیت ها در پست های سیاسی سطح بالا ، به ویژه در مناطقی که اکثریت آنها را اقلیت ها تشکیل می دهند.
- اختصاص منابع کافی بودجه ای برای کاهش فقر و بهبود زیرساخت های استان ها.
- بهبود قوانین مربوط به مراقبت های پزشکی برای قربانیان سلاح های شیمیایی از طریق شناسایی راه های مشخص برای بهبود اجرای قانون برای شناسایی و حمایت از قربانیان سلاح های شیمیایی.
- حصول اطمینان از دسترسی برابر و بدون تبعیض همه ایرانیان به تحصیل بدون توجه به مذهب، اعتقاد، قومیت، زبان یا ویژگی های دیگر.

منابع

1. مصاحبه مرکز حامیان حقوق بشر با نمایندگان عرب ، بلوج و کرد ، دسامبر ۲۰۱۷
2. کروین. س.، ارتش و ایجاد دولت در ایران مدرن ۱۹۲۵-۱۹۱۰
3. (The Army & the Creation of the State in Modern Iran) لندن، انتشارات ای. بی. توریس، ۱۹۷۷ آبراهامیان، ای.، ایران بین دو انقلاب (Iran - Between Two Revolutions)
4. انتشارات دانشگاه پرینستون، ان جی، ۱۷۷ قانعی، ن. و ها س.ب.، در جستجوی عدالت و پایان دادن به نادیده گرفتن: اقلیتهای ایران در حال حاضر (Seeking Justice and an End to Neglect)
5. ابراهامیان، صفحه ۱۷۸
6. مجده، م. (۲۰۰۱)، بریتانیای کبیر و رضا شاه (Great Britain and Reza Shah) دانشگاه فلوریدا، ۲۰۰۱ ، صفحه ۹۹-۱۹۵
7. دشتی، ن.، بلوج و بلوچستان: یک روایت تاریخی از ابتدای فروپاشی دولت بلوج (The Baloch and Balochistan)، بلومینگتون، آی ان، انتشارات تافورد، ۲۰۱۲ ، صفحه ۲۷۹
8. قانعی و هاس، صفحه ۳
9. حسینی، ک..، «عملکرد جمهوری مهابا و رابطه این تشکیلات با تبرین»، رادیو فردا، ۱۶ فروردین ۱۳۹۷
10. <https://www.radiofarda.com/a/fk-e21-fergheh/27449652.html>
11. نادر، آ و استوارد، ر.، «اقلیت های فراموش شده ایران»، سیاست خارجی (Foreign Policy) ، ۳ اپریل ۲۰۱۳
12. بلیک، ک.، مقابله-شوری و آمریکا در ایران، The Cost of Faith: Persecution of Christian Protestants and Converts in Iran ۱۹۵۰-۱۹۴۶: یک پرونده در سالهای جنگ سرد (The U.S.-Soviet Confrontation in Iran 1945-1962)
13. لنهام، م.، انتشارات دانشگاه آمریکا، ۲۰۰۹ ، صفحه ۱۰۷ مرکز استناد حقوق بشر، چارچوب خشونت: سرکوب قومیت (A Framework of Violence) عرب در جمهوری اسلامی ایران، ۲۰۱۴ ، صفحه ۶
14. ایران: عربها (Iran: Arabs) ، دسامبر ۲۰۱۷ ، دایرکتوری جهانی اقلیتها و اقوام بومی، بازنویسی ۱۶ ژانویه ۲۰۱۸
15. مرکز استناد حقوق بشر صفحه ۹
16. ایران Human Rights Documentation Centre صفحه ۹
17. مصوبه هیات وزیران شماره ۵۶۴۹۸ ت ۱۸۵۲۰، ۱۴، تعیین عبدالله رمضان زاده به عنوان استاندار کردستان، سپتامبر ۱۹۹۷
18. موسسه اسلام میدیا، تارو پود ملی: اقلیتهای قومی ایران ۱۲، صفحه ۲
19. دیدهبان حقوق بشر، ایران: دستگیریهای فعالین عرب اهوازی (Iran: Sweeping arrests of Ahwazi Arab activists) ۲۰۱۶ آوریل ۲۹
20. سازمان مردم و ملتهدی بدون نماینده (یوان پی او) گزارش جایگزین به کیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برای بررسی دومین گزارش جمهوری اسلامی ایران در طی ۴۹ جلسات کاری (Alternative Report Submitted to the UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights for the Consideration of the Second Report of the Islamic Republic of Iran) ، مارس ۲۰۱۲ ، صفحه ۱۲
21. فدراسیون بین المللی جامعه های حقوق بشر (اف ای اچ) و جامعه دفاع از حقوق بشر در ایران (ال داچ ای) طرف پنهانی ایران: تبعیض بر علیه اقلیت های قومی و مذهبی (The Hidden Side of Iran: Discrimination against Ethnic and Religious Minorities) ۱۰ اکتبر ۲۰۱۰ ، صفحه ۹
22. طاهری، الف.، بلوج ها بعد از انقلاب ایران: یک مطالعه سیاسی، دانشگاه پیون ۲۰۱۲ ، صفحه ۲۴ The Baloch in Post Islamic Revolution Iran: A Political Study
23. ستاد حقوق بشر، قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران، حقوق اقلیتهای مذهبی در جمهوری اسلامی ایران (بررسی اجمالی)، نوامبر ۲۰۱۵ ، صفحه ۴-۳
24. کمپین بین المللی حقوق بشر در ایران، بهای مذهب: آزار و اذیت پروتستانها و نوکیشان مسیحی در ایران، نیویورک، ۲۰۱۳ ، صفحه ۵
25. ستاد حقوق بشر، قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران، صفحه ۴-۳
26. High Council for Human Rights، Judiciary of the I.R. of Iran، Saving the people, killing the faith ۲۰۱۷، اصلاح شده به تاریخ ۲۰ فوریه ۲۰۱۸
27. UNPO, 'Iranian Kurdistan' <http://unpo.org/members/7882>
28. گنتر، ر.، نجات مردم، کشتن اعتقادات، اسوشیتد پرس، ۷ اوت ۲۰۰۹؛ هیئت آزادی بین المللی مذهب ایالات متحده امریکا، گزارش سالانه ۲۰۱۷ ، صفحه ۴۶
29. صابری، ر.، افزایش محبوبیت صوفی در ایران، بین المللی Growing popularity of Sufism in Iran ۲۰۰۵ آوریل ۲۶
30. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/4907406.stm>
31. هیئت آزادی بین المللی مذهب ایالات متحده امریکا

سازمان عفو بین الملل، گرفتار شبکهای از سرکوب: مدافعان حقوق بشر ایران زیر فشار و حمله، لندن، اوت ۲۰۱۷، صفحه ۷ Caught in a Web of Repression: Iran's Human Rights Defenders under Attack	.49	ستاد حقوق بشر، قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران، صفحه ۴-۳، High Council for Human Rights, Judiciary of the I.R. of Iran	.30
سازمان عفو بین الملل، فوریه ۲۰۱۷، صفحه ۵۰ سازمان عفو بین الملل، اوت ۲۰۱۷، صفحه ۵۱ بنیاد عبدالرحمن برومدن، صفحه ۵۲ مرکز حامیان حقوق بشر، مصاحبه با یک وکیل، ژانویه ۲۰۱۷	.50 .51 .52 .53	قانون مجازات اسلامی، بند پ ماده ۵۲۲۴ و ۵۳۷، همان، ماده های ۲۳۵-۲۳۶ و ۳۸۲ و ۳۱۰، همان، ماده های ۳۸۲ و ۳۱۰ و ۲۰۱، مولادردی: قرار نیست منتشر حقوق شهروندی قانون شود، ایسنا، ۳ آذر ۱۳۹۵ https://www.isna.ir/news/96090301245	.31 .32 .33 .34
سازمان ملتها و مردم بدون نماینده، وضعیت اقلیتها در ایران در ششمین گردهمایی جهانی در مقابله با اعدام مطرح شد، ۲۷ ژوئن ۲۰۱۵، Situation of Iran's minorities raised at 6th World Congress against the Death Penalty	.54	مولادردی-قرار-نیست-منتشر-حقوق-شهروندی-قانون-شود مرکز اسناد حقوق بشر ایران، ۲۰۱۴، صفحه ۳۵	.35
همان، و سازمان عفو بین الملل، اوت ۲۰۱۷، صفحه ۱۸ اطلس زندانهای ایران، گزارش وضعیت زندگی در زندانهای ایران، می ۲۰۱۷ https://united4iran.org/wpcontent/uploads/FinalReport.pdf .	.55 .56	سازمان عفو بین الملل، ایران، در گزارش ۲۰۱۷/۲۰۱۵ سازمان عفو بین الملل: وضعیت حقوق بشر در جهان، لندن، فوریه ۲۰۱۷ Amnesty International Report 2016/2017: The State of the World's Human Rights	.36 .37
اطلاعات ارسالی به مرکز حامیان حقوق بشر از سوی کمپین فعالان بلوج، ژانویه ۲۰۱۷ مرکز استاد حقوق بشر ایران، ۲۰۱۴، صفحه ۲۴ اطلس زندانهای ایران.	.57 .58 .59	مرکز حقوق بشر در ایران، وزارت اطلاعات با خشونت نوجوان فعال عرب را در خوزستان دستگیر کرد، ۱۶ فوریه ۲۰۱۷ Intelligence ministry violently arrests teenage ethnic Arab activist in Khuzestan	.38
مرکز حقوق بشر در ایران، پس از سالها فعالیت کمپینهای داخلی و بین المللی، ایران حکم اعدام هزاران مجرم مواد مخدر را تعليق میکند، ۱۰ ژانویه ۲۰۱۸ Iran Suspends Thousands of Drug-Related Death Sentences After Years of Domestic and International Campaigning ارائهٔ حقوق، ایران: ارائهٔ یو.پی.آ، مارس ۲۰۱۴، صفحه ۲ Iran: UPR Submission مکاتبات مرکز حامیان حقوق بشر با حقوق بشر ایران، فوریه ۲۰۱۸	.60 .61	میشود به راحتی گفت بیشتر زندانیان در بخش ناشناس، فارس و شیعه هستند، چون در بیشتر گزارشها وقتی فرد از اکثریت باشد مذهب و قومیت ذکر نمیشود. اطلس زندانهای ایران، شمار بزرگی از زندانیان کرد سنی را نشان میدهد، که خیلی از آنها ادعای میکنند تنها در فعالیتهای صلح آمیز مذهبی مشارکت کرده اند. گرچه اطلس زندانهای ایران اطلاعات کافی برای تایید یا رد فعالیتهای این زندانیان پیش از بازداشت در اختیار نداشته است.	.39
اطلاعات مرکز حامیان حقوق بشر مخصوص وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، مدرک سازمان ملل، ۳۰ سپتامبر، تعداد اعدامها بر اساس ارقام برآورد شده توسط مرکز استاد حقوق بشر است که با ارقام بنیاد عبدالرحمن برومدن و حقوق بشر ایران تطبیق داده شده است.	.62 .63	مرکز حقوق بشر در ایران، ۱۳ خوزستان، بازداشت شدن، ۲۹ ژوئن ۲۰۱۷ مرکز حامیان حقوق بشر، مصاحبه با مدافعان حقوق بشر، سپتامبر ۲۰۱۷	.40 .41
Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, UN doc. A/71/418 اطلاعات منتشر نشده از بنیاد عبدالرحمن برومدن سازمان عفو بین الملل، افسای بیبعدالتی، به رخ کشیدن کشتار جمعی: نمونه موردی اوت ۲۰۱۵، اعدام ۲۶ مرد سنی در ایران، لندن، ۱۷ نوامبر ۲۰۱۵، صفحه ۴ Broadcasting Injustice, Boasting of Mass Killing: A Case Study of August 2016 Execution of 25 Sunni Men in Iran	.64 .65 .66	مکالمات مکتوب با کمپین فعالان بلوج، نوامبر ۲۰۱۷ مرکز حقوق بشر در ایران، فعال آذربایجانی که با وجود وثیقه گذاشتن یک سال گذشته در زندان است، اعتراض غذا کرد، ۲۷ ژوئن ۲۰۱۷، مرکز حقوق بشر در ایران. متن کامل نامه اینجا در دسترس است https://www.hra-news.org/letters/a-440	.42 .43
ایران: اعدام ۳۳ سنی، ۱۲ ژوئن ۲۰۱۴، دیده بان حقوق بشر	.67 .68 .69	مرکز آمار و انتشارات مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران، هفت روز تظاهرات در ایران، ۹ ژانویه ۲۰۱۸ مرکز استاد حقوق بشر ایران، ۲۰۱۴، صفحه ۳۲ مرکز استاد حقوق بشر ایران، ارائهٔ به بررسی اداری جهانی سازمان ملل، بیستمین جلسه کارگروه یو.پی.آ، ۲۰۱۴، صفحه ۷ Submission to the UN Universal Periodic Review	.45 .46 .47
		بنیاد عبدالرحمن برومدن، مدافعان حقوق بشر، انجمن حقوق بشر در کردستان ایران-ژنو، حقوق بشر ایران، و ائتلاف جهانی در مقابله با اعدام، ارائهٔ مشترک به بررسی اداری جهانی، بیستمین جلسه کارگروه یو.پی.آ، ۲۰۱۴، صفحه ۵ Joint Submission to the Universal Periodic Review	.48

مرکز حامیان حقوق بشر، کانون مدافعان حقوق بشر: از بیان اظهارات مشوّق هرج و مرج پر هیزید، ۲۷ ژوئن ۲۰۱۷	.91	مرکز حقوق بشر در ایران، ناظران بی گناه در عملیات علیه قاچاق در استان سیستان و بلوچستان در ایران کشته شدند، ۸ اکتبر ۲۰۱۷	.70
The Centre for the Defenders of Human Rights: Avoid expressing anarchy-inspiring remarks ستاد حقوق بشر قضايیه ايران، صفحه ۹	.92	Innocent bystanders killed in anti-smuggling operations in Iran's Sistan and Baluchestan Province	.71
آرتیکل ۱۶ و پن اینترنشنال، ارائه مشترک در پریودیک ریویو جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل، ۱۶ مارس ۲۰۱۴	.93	انجم حقوق بشر در کردستان ایران- ژنو، گزارش سالانه نقض حقوق بشر در کردستان ایران در ۲۰۱۵ ژانویه ۷، صفحه ۷	.71
Joint Submission to the UN Universal Periodic Review of the Islamic Republic of Iran سازمان غفو بين الملل، اوت ۲۰۱۷، صفحه ۴۸-۴۷	.94	Annual Report on the Human Rights Violations in Kurdistan of Iran in 2016	.72
بیانیه شماره ۳: حقوق اقوام، ادیان و مذاهب، روحانی سنج، http://rouhani.ir/event.php?event_id=63 ۲۰۱۳ ژوئن	.95	همان	.73
قدمهای نخست روحانی در راستای حقوق زبان اقلیتها در ايران، ۳۱ اوت ۲۰۱۶، روحانی سنج	.96	خدمگزاری جمهوری اسلامی، فرماندار: معابر موقت مرزی سردشت بازگشایی میشود، ۱۳۹۶/۰۶/۱۵	.74
همشهری آنلاین، آموزش زبان کردی رشته دانشگاهی شد، ۴ مرداد ۱۳۹۴	.97	http://www.irna.ir/fa/News/82177979 مقالات انجم حقوق بشر در کردستان ایران- ژنو، نوامبر ۲۰۱۷	.75
http://hamshahrionline.ir/details/302158/ Education/higher.	.98	شبکه حقوق بشر کردستان، زخمی شدن یک کولبر و برخنه کردن دهها کولبر گرد توسط نیروهای هنگ مرزی در سردشت، ۲۵ مهر ۱۳۹۵	.76
گزارش گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران، سند سازمان ملل، ۳۰ سپتامبر ۲۰۱۵، پاراگراف ۵۸	.99	http://kurdishhumanrights.net/fa/?p=4346 روزنامه آرمان، ۲۰ سالگی کنوانسیون منع مینهای زمینی، ۱۳۹۵ شهریور ۲۸	.77
ایران ایمپکت، صفحه ۴۸	.100	http://www.armandaily.ir/fa/news/detail/54083 مقالات با ایران بدون مین، ژانویه ۲۰۱۸	.78
همان	.101	خدمگزاری دانشجویان ایران، از زلزله گریخت و اسیر مین شد، ۵ دی ۱۳۹۵	.79
خبرگزاری جمهوری اسلامی، طسم آموزش رسمی زبان کردی در مدارس سقز شکسته شد، ۲۹ فروردین ۱۳۹۴	.102	https://www.isna.ir/news/96100603255 شبکه حقوق بشر کردستان، دو سرباز بر اثر انفجار مین در مرز دهلران زخمی شدند، ۱۱ نوامبر ۲۰۱۷	.80
http://www.irna.ir/fa/News/81575511	.103	خدمگزاری کار ایران، شهادت یک مرزبان در پی انفجار مین در بانه، ۲۴ آبان ۱۳۹۵	.81
گزارش گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران، سند سازمان ملل، ۳۰ سپتامبر ۲۰۱۵، پاراگراف ۷۶	.104	https://www.ilnanews.com/fa/tiny/news-559087 باشگاه خبرنگاران جوان، انفجار مین در سردشت حادثه آفرید، ۱ آذر ۱۳۹۵	.82
UN doc. A/71/418	.105	http://www.yjc.ir/fa/news/6331992 ایمپکت ایران، حقوق کودک در ایران، مارس ۲۰۱۶، صفحه Rights of the Child in Iran ۳۲	.83
همان	.106	همان.	.84
مرکز حامیان حقوق بشر	.107	همان، صفحه ۳۳	.85
مرکز حقوق بشر در ایران، عربهای سنی مذهب به خاطر نماز خواندن در فضای عمومی کتک خوردند و بازداشت شدند، Sunni Arabs beaten and arrested in Iran ۲۰۱۷ اوت ۱۷	.108	همان.	.86
for praying in public	.109	همان.	.87
ایران دوازده عرب اهوازی را در آستانه‌ی عید فطر بازداشت کرد، العربیه، ۳۱ اوت ۲۰۱۷	.110	سازمان حقوق بشر اهواز، ای.آج.آر.او مسئله‌ی عربهای اهوازی را در مجلس عوام بریتانیا به بحث گذاشت، ۱ مارس ۲۰۱۷ AHRO discussed the plight of Ahwazi Arabs	.88
Iran arrests dozens of Ahwazi Arabs ahead of Eid al-Adha celebrations	.111	in the British House Of Commons رادمهر، د.، و آذری، الف.، محرومیت از تحصیل زبان مادری و تاثیرات آن بر ترکهای آذربایجانی در ایران، انجمن حقوق بشر آذربایجانیها در ایران، ۲۴ ژانویه ۲۰۱۶، صفحه ۷. Deprivation from Learning Mother Tongue and Its Effects on Azerbaijani Turk Children in Iran	.89
همان، صفحه ۶.	.112	رادمهر، همان، صفحه ۷	.90

۱۱۶. گزارش گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران، سند سازمان ملل، ۳۰ سپتامبر ۲۰۱۵، پاراگراف ۷۴ UN doc. A/71/418
۱۱۷. مکاتبات با جامعه‌ی جهانی بهایی، فوریه ۲۰۱۸
۱۱۸. جامعه‌ی جهانی بهایی، ۲۰۱۶، صفحه ۶
۱۱۹. رادیو زمانه، آذربایجانی های خشمگین از طرح توھین آمیز تلویزیونی، اعتراض و شکایت کردند، ۱۰ نوامبر ۲۰۱۶
۱۲۰. TV sketch insulting Azeris triggers protests, lawsuits سازمان عفو بین‌الملل، فوریه ۲۰۱۷
۱۲۱. حمید، ر، عربهای اهوازی: کشمش از یاد رفته بر سر حقوق دزدیده شده و هویت فرهنگی، سازمان اروپایی حقوق بشر اهوازی، ۲۱ فوریه ۲۰۱۵ The Forgotten Struggle for Stolen Rights and Cultural Identity
۱۲۲. آپارات، فحاشی اکبر عبدی به عربها در برنامه زنده، ۱۱ مهر ۱۳۹۴ https://www.aparat.com/v/kJTPy
۱۲۳. ستاد حقوق بشر قوه قضائيه جمهوري اسلامي ايران، نوامبر ۱۳۸، صفحه ۵
۱۲۴. کمبين بين الملل حقوق بشر در ايران، صفحه ۱۹
۱۲۵. قانون اساسی ایران، ماده ۶، ۱۱۱، ۱۰۹، ۹۱، ۱۱۶، و ۱۱۷
۱۲۶. سازمان عفو بین‌الملل، ایران: ارائه به کمیته‌ی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان ملل، می ۲۰۱۲، صفحه ۶ Iran: Submission to the UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights
۱۲۷. اف.آی.دی.اچ.آی.اچ.آی.اکتبر ۲۰۱۰، صفحه ۲۲ FIDH and LDDHI
۱۲۸. مرکز حقوق بشر در ایران، اهل سنت که از انتخاب دوباره روحانی حمایت کردند از گزینش کابینه‌ی وی آزرده خاطرند، ۱۱ اوت ۲۰۱۷
۱۲۹. Iranian Sunnis who supported Rouhani's reelection feel snubbed by his cabinet picks مرکز حقوق بشر در ایران، وزیر اطلاعات دو مدیر اهل سنت کمپین روحانی را تحت قرار داده تا مانع از پیش‌تری تلاشهای صلح آمیز شود، ۲۲ نوامبر ۲۰۱۷
۱۳۰. Intelligence Ministry pressures two Sunni Rouhani campaign managers to halt peaceful advocacy efforts
۱۳۱. العربیه، ایران تظاهرات گسترده به تقلب در انتخابات در مقابل شهرداری اهواز را سرکوب کرد، ۲۳ می ۲۰۱۷ و اتمام شمارش آرای انتخابات شورای شهر اهواز/آغاز کار هیات نظارت بر انتخابات، ۱ خرداد ۱۳۹۵
۱۳۲. Iran cracks down on mass protests in Ahwaz against municipal electoral fraud اف.آی.دی.اچ.و.ال.دی.اچ.آی.ارائه به کمیته‌ی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان ملل در گزارش پریویک دوم بر جمهوری اسلامی ایران، آوریل ۲۰۱۲ FIDH and LDDHI, Submission to the UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights on the Second Periodic Report of the Islamic Republic of Iran
۱۳۳. فر.ت، شورای نگهبان سعی دارد از حضور غیرمسلمانان در حکومت جلوگیری کند، دیده بان حقوق بشر، ۱۹ آوریل Iran's Guardian Council tries to exclude non-Muslims from running
۱۳۴. ستاد حقوق بشر قوه قضائيه جمهوري اسلامي ايران، نوامبر ۱۳۹۴، صفحه ۱۷
۱۳۵. محبت نیوز، یوسف ندرخانی و سه دگراندیش مسیحی غیرتثیثی دیگر حکم ۴۰ سال حبس گرفتند، ۲۰ تیر ۱۳۹۴ http://mohabatnews.com/fa/?p=19538
۱۳۶. کمبين بين الملل حقوق بشر در ايران، صفحه ۵
۱۳۷. گزارش گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران، سند سازمان ملل، ۱۴ اوت ۲۰۱۷، پاراگراف ۹۹ UN doc. A/72/322
۱۳۸. عدالت برای ایران، فراخوان ۱۹ سازمان حقوق بشر برای حمایت از حقوق مسیحی ها در ایران، ۲۹ نوامبر ۲۰۱۶
۱۳۹. ۱۹ human rights organizations call to protect the rights of Christians in Iran
۱۴۰. کمبين بين الملل حقوق بشر در کنیسه‌ی، صفحه ۱۹ مرکز حقوق بشر در ایران، دو کنیسه‌ی یهودیها در شیراز ۲۰۱۷ مورد حمله و تخریب قرار گرفت، ۲۸ دسامبر ۲۰۱۷ Iranian-Jewish worshippers find two synagogues ransacked and vandalized in Shiraz
۱۴۱. قناعی و هس، صفحه ۷ همان
۱۴۲. سرویس جهانی بهایی، چهارمین عضو «یاران» آزاد شد، ۱۵ فوریه ۲۰۱۸ Fourth member of Yaran released
۱۴۳. جامعه‌ی جهانی بهایی، موافقت جمهوری اسلامی ایران با پیمان حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مارس ۲۰۱۲ The Compliance of the Islamic Republic of Iran with the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
۱۴۴. جامعه‌ی جهانی بهایی، اطلاعات درباره وضعیت کودکان بهایی در ایران: جلسه هفتاد و یکم کمیته روی حقوق کودک، دسامبر ۲۰۱۶، صفحه ۳ Information on the Situation of Bahá'í Children in Iran: 71st Session of the Committee on the Rights of the Child
۱۴۵. دیپارتمان دولتی ایالات متحده امریکا، گزارش ۲۰۱۵ آزادی مذهب در ایران، صفحه ۲۳ DIPARTAMENTO DI STATI UNITI D'AMERICA, Rapporto sulla libertà di religione in Iran
۱۴۶. Iran 2016 International Religious Freedom Report، همان
۱۴۷. مرز حقوق بشر در ایران، پلیس تهران به روی دراویش معترض گنابادی آتش گشود و چندین نفر کشته شدند، ۲۰ فوریه ۲۰۱۸ Tehran Police Open Fire on Sufi
۱۴۸. Gonabadi Protesters as Clashes Leave Several Dead همان
۱۴۹. مصاحبه مرکز حامیان حقوق بشر با فرهاد نوری، ۲۸ فوریه ۲۰۱۸
۱۵۰. اسفندیاری، ج، درگیریها حاکی از تنش میان دراویش و حاکیت ایران است، رادیو آزاد اروپا/رادیو آزادی، ۲۰ فروردین ۱۳۹۸، Clashes Highlight Tensions Between Dervishes And Iran's Establishment
۱۵۱. مصاحبه با نمایندگان جامعه‌ی یارسان، ژانویه ۲۰۱۸
۱۵۲. گزارش دبیرکل سازمان ملل درباره وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، سند سازمان ملل ۳۰ مارس ۲۰۱۷، پاراگراف ۵۹ UN doc. A/HRC/34/40

148. مرکز حقوق بشر در ایران، وضعیت عضو زرتشتی «تعليق شده» شورای شهر یزد نامعلوم است، ۱۴ اکتبر ۲۰۱۷
"Suspended" Zoroastrian Member of Yazd City Council Facing Uncertain Future
149. خبرگزاری جمهوری اسلامی، مجلس ایران وضعیت اقلیتهای مذهبی را بررسی میکند، ۲۹ نوامبر ۲۰۱۷
Iranian parliament debating bill on religious minorities
150. مرکز حقوق بشر در ایران، شورای نگهبان اصلاحیه مجلس را مبنی بر اجازه عضویت در انتخابات محلی به اقلیتهای مذهبی را مردود اعلام کرد، ۲۲ دسامبر ۲۰۱۷
Guardian Council rejects Parliament's amended law allowing religious minorities to run in local elections
151. قناعی و هس، صفحه ۳
152. خبرگزاری کار ایران، هفتاد درصد مردم سیستان و بلوچستان زیر خط فقر هستند، ۲۴ آبان ۱۳۹۴
<https://www.ilnanews.com/fa/tiny/news-321984>
153. دوشوکی، الف، اقتصاد و حقوق بشر در سیستان و بلوچستان، حقوق بشر ایران رویو، ژوئن ۲۰۱۵
یوان‌پی‌او، صفحه ۵
The economy and human rights in Sistan and Baluchestan
154. خبرگزاری تسنیم، پروژه های ملی «توسعه محلی» چابهار را لگمال کرده ۵۳ درصد جمعیت چابهار «حاشیه نشین» هستند، ۲۹ آذر ۱۳۹۶
<http://tn.ai/1268760>
155. سازمان ملتها و مردم بی نماینده، ۱۲، ۲۰۱۲، صفحه ۱۰، و مکاتبات با سازمان حقوق بشر اهواز، فوریه ۲۰۱۸
156. الینگ، ر، اقلیتها در ایران: ملیگرایی و اقوام پس از خمینی، نیویورک، پلگریو مکملین، ۱۳، ۲۰۱۳، صفحه ۷۰
Minorities in Iran: Nationalism and Ethnicity after Khomeini
157. سازمان اروپایی حقوق بشر اهوازی، مسئله عربهای اهواز: ارائه به کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان ملل، ۱۶ مارس ۲۰۱۳، صفحه ۵
Plight of Ahwazi Arabs: Submission to the UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights
158. خبرگزاری مهر، وجود ۸۰ هزار معتمد در خوزستان/مرگ روزانه ۱۰ نفر در کشور بر اثر مواد مخدّر، ۴ تیر ۱۳۹۲
<https://www.mehrnews.com/news/2083870>
159. خبرگزاری کار ایران، ایلام و خوزستان رکورد دار خودکشی در کشون، ۵ آبان ۱۳۹۱
<http://ilna.ir/news/news.cfm?id=15700>
160. حمید، ر، گروههای محلی هشدار دادند که میزان خودکشی در میان عربهای فقیر اهواز رو به افزایش است، گلوبال ویسن، ۴ سیتمبر ۲۰۱۷
Local groups warn suicide is on the rise among Iran's impoverished Arab Ahwazi community
161. باشگاه خبرنگاران جوان، آمار بالای خودکشی در ایذه، آبان ۱۳۹۵
<http://www.yjc.ir/fa/news/6326625>
162. خبرگزاری کار ایران، ایلام و خوزستان رکورد دار خودکشی در کشون، ۵ آبان ۱۳۹۱
<http://ilna.ir/news/news.cfm?id=15700>
163. یوان‌پی‌او، ۱۲، ۲۰۱۲، صفحه ۱۲
164. همان، صفحه ۱۱
165. عفوین المل، ۲۰۱۲، صفحه ۸
166. یوان‌پی‌او، صفحه ۱۲
167. محمدی، ی، سنجش میزان موفقیت ایران در دستیابی به هدف توسعه هزاره ۴: تحلیل سیستماتیک مرگ و میر ۶ در مقیاس ملی و کوچک تراز سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۶، نیشتر، جلد ۶، می ۲۰۱۷، صفحه ۶۴۰
- Measuring Iran's success in achieving Millennium Development Goal 4: a systematic analysis of under-5 mortality at national and subnational levels from 1990 to 2015
168. یوان‌پی‌او، عدالت برای کردها، بروکسل، اکتبر ۲۰۱۶، صفحه ۱۵ Justice for Iran's Kurds
169. ریمن، ن، آلوود ترین ده شهر جهان، تایم، ۱۸ اکتبر ۲۰۱۳
The 10 Most Polluted Cities in the World
170. سدها: سلاح ایران برای از بین بردن باتلاقها، هافینگتون پست، ۱۳، ژوئن ۲۰۱۴ و گاردن، چگونه خوزستان ایران از سرزینی پرآب به سرزمینی بایر بدل شد، ۱۵ آورین ۲۰۱۶
https://www.huffingtonpost.co.uk/danielbrett/iran_b_5486102.html
<https://www.theguardian.com/world/iran-blog/2015/apr/16/iran-khuzestan-environment-wetlands-dust-pollution>
171. یوان‌پی‌او، صفحه ۱۵
172. هما، الف، قاتلین نامرئی کیم کرده در شهرهای کردنیشین، روداو، ۹ آوریل ۲۰۱۴
Invisible killer lurks in Iran's Kurdish cities
<http://www.rudaw.net/english/kurdistan/080420141>
173. حمید، ر، ایران: سلاح کوچ اجباری علیه بومیان عرب ساکن اهواز، ماینوریتی ویس نیوزروم، ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۳
Minority Voices Newsroom
174. خانه ملت، ریپس مجلس قانون حمایت از مصدمان شیمیایی را ابلاغ کرد، ۵ مرداد ۱۳۸۹
<http://www.icana.ir/Fa/News/93003>
175. خبرآنلاین، لاله های واژگون سردشت، ۴ تیر ۱۳۹۵
<https://www.khabaronline.ir/detail/680130/provinces/Azrbayjjangharbi>
176. خبرگزاری دانشجویان ایران، نامه سرگشاده وکیل مصدمان شیمیایی «زرد» به ریپس جمهور، ۱ مرداد ۱۳۹۵
<http://kermanshah.isna.ir/default.aspx?NSID=-5&SSLID=46&NID=71473>
177. آیین نامه گزینش اخلاقی داوطلبان ورود به دانشگاهها، دادگستری استان تهران، تاریخ برداشت ۱۵ فوریه ۲۰۱۸
<http://www.ghavanin.ir/detail.asp?id=6918>
178. خبرگزاری فارس، دانشجویان ادیان ساختگی حق تحصیل در دانشگاههای کشور را ندارند، ۲۱ خرداد ۱۳۸۹
<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8903210443>

203. خبرگزاری مهر، چهار هزار سیستان و بلوچستانی در صفت تعیین هویت/ زندگی خارج از دایرہ قانون، ۱۶ شهریور <http://www.mehrnews.com/news/2364581> ۱۳۹۳
204. جمهوری اسلامی ایران، قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران، ماده ۶/۹۷۵
205. خبرگزاری جمهوری اسلامی، هویت ایرانی، هدیه دولت به کودکان دوتابعیتی کشون، ۱۳ شهریور ۱۳۹۵ <http://www.irna.ir/fa/News/82654411>
206. آرمان امروز، وصیت مریم میرزاخانی حل معادله ناقص تابعیت، ۳ مرداد ۱۳۹۵ <http://www.armandaily.ir/fa/news/detail/32472>
207. خانه ملت، اخذ تابعیت ایرانی فرزند مریم میرزاخانی در یک قدمی تصویب/ فرزندان دارای مادر ایرانی و متولد شده در خارج از کشور تابعیت ایرانی می گیرند، ۲۷ تیر ۱۳۹۵ <http://www.icana.ir/Fa/News/341074>
208. خانه ملت، چشم کودکان بیشناستامه به اصلاح قانون تابعیت، ۵ دی ۱۳۹۶ <http://www.icana.ir/Fa/News/317271>
209. سلامت نیوز، توقف بررسی طرح تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج مادران ایرانی با مردان خارجی، ۲۹ مرداد ۱۳۹۵ <http://www.salamatnews.com/news/221730>
210. علاوه بر استخدام، گزینش همچنین بر تحصیلات تكمیلی و سایر بخش‌های زندگی مدنی انجام می‌شود موثر است
211. عفو بین الملل، ۲۰۱۲، صفحه ۴
212. همان، صفحه ۴-۶ و یوان.پی.او، صفحه ۹
213. قاضی، ف. دشواری های اقلیت بودن در ایران، بی بی سی فارسی ۲۰۱۵ اکتبر ۲۴
- <http://www.bbc.com/persian/iran-features-37743730>
214. مرکز حقوق بشر در ایران، اقلیت مذهبی در ایران حمایت قانونی از خامنه‌ای می‌خواهد، ۱۷ژوئن ۲۰۱۵ <http://www.icana.ir/Fa/News/37743730>
215. مصاحبه با نمایندگان جامعه یارسان، ژانویه ۲۰۱۸
216. همبستگی مسیحیان جهان، مارس ۲۰۱۴
- Universal Periodic Review 20th Session CSW Stakeholder Submission
217. جامعه بین الملل بهایی، جمهوری اسلامی ایران پریویدیک ریویو، چرخه ی دوم، مطالب مربوط به نقض حقوق بهایی Islamic Republic of Iran: Universal Periodic Review، second cycle, Contribution concerning human rights violations against the Bahá'ís
218. جامعه بین الملل بهایی، ۲۰۱۲، صفحه ۶
219. گزارش دبیرکل درباره وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، ۳۰ مارس ۲۰۱۷، پاراگراف ۷۱ UN doc. A/HRC/34/40
220. گزارش گزارشگر ویژه سازمان ملل درباره وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، ۱۴ اوت ۲۰۱۷، پاراگراف ۹۶ UN doc. A/72/322
221. اهواز نیوز، فقر: بالاترین میزان بیکاری در میان عربها، بلوچها و کرد ها، ۱۴ اوت ۲۰۱۳ Poverty: Highest joblessness among Arabs, Baloch and Kurds,
179. سنجش، شرایط عمومی و اختصاصی داوطلبان جهت ثبت نام و شرکت در آزمون ورودی تحصیلات تکمیلی (دوره های کارشناسی ارشد ناپیوسته داخل) سال ۱۳۹۵ و بیست و دومین دوره المپیاد علمی دانشجویی کشور، آذر ۳۰، <http://www.sanjesh.org/FullStory.aspx?gid=2&id=4863>
180. مرکز حامیان حقوق بشر رئیس جمهور منتخب باید نظارت بر عملکرد وزارت اطلاعات را آغاز کند، ۲۱ می ۲۰۱۷ The elected president should start monitoring the performance of the Ministry of Intelligence
181. جامعه بین المللی بهایی، ۲۰۱۲، صفحه ۱۳
182. عفو بین الملل، اوت ۲۰۱۷، صفحه ۴۶-۴۴
183. جامعه بین المللی بهایی، ۲۰۱۶، صفحه ۴
184. یوان.پی.او، ۲۰۱۲، صفحه ۱۴
185. یوان.پی.او، ۲۰۱۶، صفحه ۱۷
186. مرکز حامیان حقوق بشر، کودکان محروم، بدون مدرک شناسایی از تحصیل در ایران بازیمانند، ۲۲ جولای ۲۰۱۷
187. حمید، ر.، میزان بیماری در منطقه ای هوازن بر اثر آلودگی به اوح خودش رسید، سازمان اروپایی حقوق بشر اهوازی، ۳ ژانویه ۲۰۱۵ Disease rates peaking in Al-Ahwaz ۲۰۱۵ as result of pollution
188. مرکز حامیان حقوق بشر، سهم آموزش و پرورش از بودجه توسعه‌ی کشور کافی نیست، ۲ اکتبر ۲۰۱۵ Education sector's share of the state development budget is inadequate
189. یوان.پی.او، ۲۰۱۲، صفحه ۱۴
190. رادیو فردا، نیمی از دختران مناطق مرزی ترک تحصیل می‌کنند، ۹ سپتامبر ۲۰۱۷ Half the girls living in border areas drop out of school
191. همان
192. یوان.پی.او، ۲۰۱۲، صفحه ۱۷
193. خانه ملت، بی شناسنامه ها همچنان در صفات اعطای همیت دائمی کودکان بجهویت از خدمات عمومی و حقوق شهروندی، ۱۷ اردیبهشت ۱۳۹۵ <http://www.icana.ir/Fa/News/332789>
194. همان
195. همان
196. خبرگزاری جمهوری اسلامی، به دنبال هویت، ۲۷ بهمن <http://www.irna.ir/fa/News/82431374> ۱۳۹۶
197. مصاحبه مرکز حامیان حقوق بشر با متخصص ایرانی، ۲۰۱۷ مارس ۲۰۱۷ همان
198. خبرگزاری دانشجویان ایران، سال ۹۶ سال پایان افراد بدون شناسنامه در سیستان و بلوچستان، ۱۴ دی ۱۳۹۴ <https://www.isna.ir/news/94101407509>
199. خبرگزاری فارس، فرزندان حاصل ازدواج زنان ایرانی با اتباع خارجی شناسنامه ندارند، ۲۱ آبان ۱۳۹۵ <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13960821000336>
200. سلامت نیوز، ۲۳ هزار کودک فاقد شناسنامه در مدارس سیستان و بلوچستان نام نویسی کردند، ۵ آبان ۱۳۹۵ <http://www.salamatnews.com/news/228675/23>
201. رادیو فردا، ۹ سپتامبر ۲۰۱۷ رادیو فردا، ۹ سپتامبر ۲۰۱۷

- .222. اهواز نیون، وزیر کشور ایران بحران اجتماعی اهواز را تایید
میکند، ۸ ژوئن ۲۰۱۵
- Iran's Interior Minister admits Ahwaz's social crisis
- .223. ستاد حقوق بشر قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران،
ارزیابی و ضعیت اقوام، اقلیتهای مذهبی و دینی، ۲۰۱۵
صفحه ۲۳
Some Measures Taken by the Islamic Republic of Iran on Demands of Ethnic Groups,
Religious Minorities and Sects
- .224. عربهای ایران، دسامبر ۲۰۱۷، لغتنامه جهانی بومی ها و
اقلیتها، حقوق اقلیتها، برداشت در تاریخ ۱۶ ژانویه ۲۰۱۸
<http://minorityrights.org/minorities/arabs>
عفو بین الملل، ۲۰۱۲، صفحه ۹
- .225. قناعی و هس، صفحه ۴
- .226. یوان. پی. او، صفحه ۱۱
- .227. خبرگزاری تسنیم، "وعده های" برای افتتاح فاز اول بندر
"شهید بهشتی" چابهار، ۱۰ شهریور ۱۳۹۵، و خبرگزاری
مهر، ۴۶۰ میلیون دلار هزینه اجرای فاز یک توسعه بندر
شهید بهشتی، ۱۲ آذر ۱۳۹۵
- <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1396/06/10/1506844>
- .228. هند قول سرمایه گذاری عظیم در چابهار می دهد، هیندو،
۲۰۱۵ می ۲۳
- India commits huge investment in Chabahar
- .229. عصر ایران، برنامه دولت: افزایش ۳ برابری جمعیت ساحل
جنوب ایران، ۲ اسفند ۱۳۹۶
- <http://www.asriran.com/fa/news/524985>
- .230. متن کامل سخنرانی به فارسی اینجا موجود است:
http://rouhani.ir/event.php?event_id=398
- .231. خبرگزاری اسلامی، طرح توسعه بندر چابهار محور
شرق کشور را متتحول می کند، ۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۵
- <http://www.irna.ir/fa/News/82512419>
- .232. عصر ایران
همان
- .233. خبرگزاری کار ایران، چابهار از عرش تا فرش/ مردم
سیستان و بلوچستان در انتظار معجزه، ۸ مرداد ۱۳۹۵
- <https://www.ilhannews.com/fa/tiny/news-517119>
- .234. کمپین فعالین بلوج، عدم بکارگیری نیروهای بومی/ تذکر
كتي نماینده مردم چابهار به وزیر بهداشت، ۲۵ دی، ۱۳۹۶
- <http://bit.ly/2CyPDut>
- .235. روزنامه تسنیم، «پروژهای ملی "توسعه محلی" چابهار را
لگمال کرده / ۵۳ درصد جمعیت چابهار "حاشیه نشین"
هستند»، ۲۹ آذر ۱۳۹۶

حقوق انکار شده: نقض حقوق اقلیت های قومی و مذهبی در ایران

به طور خلاصه

علی رغم استقبال از بهبود حقوق اقلیت ها از زمان انتخاب حسن روحانی در سال ۲۰۱۳، امید به یک رویکرد مبتنی بر حقوق بیشتر و مبتنی بر حقوق اقلیت های قومی و مذهبی ایران هنوز به دست نیامده است. برای دستیابی به این هدف، مقامات ایرانی باید روند جامع تر اصلاحات را آغاز کنند: این روند باید شامل توسعه اقتصادی عادلانه و نمایندگی سیاسی برای اقلیت ها و همچنین لغو تمام محدودیت های حقوق مذهبی و فرهنگی آنها باشد.

این گزارش توصیه می کند:

آزادی تمام فعالان اقلیت که برای کارهای صلح آمیز و حقوق بشر زندانی شده اند.

گسترش آزادی های به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی برای مسیحیان، یهودیان و زرتشتیان، برای همه اقلیت های مذهبی.

اقدامات لازم برای افزایش نمایندگی اقلیت ها در پست های سیاسی بالا، به ویژه در مناطقی که اکثریت آنها را تشکیل می دهند.

معرفی آموزش زبان مادری در سطح مقطع ابتدایی.

تخصیص منابع کافی بودجه برای کاهش فقر و بهبود زیرساخت ها در استان ها.

علی رغم اینکه نقض حقوق بشر توسط حکومت ایران به خوبی مستند شده است اما توجه کمتری به وضعیت خاص اقلیت های قومی و مذهبی شده است. از نفرت پراکنی، تهدید پلیس و مامورین امنیتی گرفته تا انکار حقوق بنیادین و فرصت ها، اقلیت ها در ایران به طور مرتب از دسترسی برابر به تحصیل، استغال و مشارکت سیاسی محروم می شوند.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران علاوه بر مذهب تشیع سایر فرق اسلامی و ادیان مسیحی، کلیمی و زرتشتی را به رسمیت می شناسد. این در حالی است که ادیان دیگر از جمله بهایی، صائبین مندایی و یارسانی در قانون اساسی به رسمیت شناخته نشده و حقوقی برای پیروان آن تضمین نشده است. اعضای اقلیت های مذهبی – به ویژه جامع بهائی ایران غیر از اعتمادات خود، مورد ضرب و شتم، دستگیری و حتی اعدام قرار گرفته اند. آنها اغلب با اتهامات عام تهدید اخلاقیات عمومی یا امنیت ملی مواجه می شوند که نتیجه آن دوره های طولانی مدت حبس و حتی حکم اعدام است.

- اقلیت های قومی، از جمله عرب ها، ترک های آذربایجانی و بلوچها بر اساس هویت قومی خود مورد هدف قرار گرفته و از تحصیل، مراقبت های بهداشتی و سایر خدمات اساسی محروم شده اند. مناطق متعلق به اقلیت ها مانند خوزستان، کردستان و سیستان بلوچستان توسعه نیافرته باقی مانده اند، و درصد فقر در این مناطق بالا و درصد برخورداری از بهداشت و سلامت پایین است. این نابرابری ها منجر به ناراضایتی عمیق و ناخرسندی شهروندان شده که انعکاس آن در بازداشت هزاران نفر از تظاهر کنندگان مسالمت آمیز در منطقه نمایان است. آمار زندان ها نشان می دهد که سه چهارم زندانیان سیاسی ایران از اقلیت ها هستند.

مرکز آشتی برای حفظ حقوق غیرنظامیان و گروه بین المللی حقوق اقلیت ها

54 Commercial Street, London E1 6LT, United Kingdom | www.ceasefire.org | www.minorityrights.org

این گزارش با حمایت اتحادیه اروپا تهیه شده است. مسئولیت محتویات این گزارش تنها بر عهده ناشران است و تحت هیچ شرایطی نمی تواند منعکس کننده نظرات اتحادیه اروپا باشد.

